

Hanni Kahelin  
Anu Leskinen  
Eevi Sjöblom

# Seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematunnit Omnian ammattiopistossa opiskeleville tytöille

Innovaatioprojekti

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kätilö

Hoitotyön koulutusohjelma

Innovaatioprojekti

5.12.2014

## Sisällys

1	Johdanto	1
2	Projektin tarkoitus ja tavoitteet	2
3	Projektin tausta ja lähtökohdat	2
3.1	Tiedonhaku	2
3.2	Seksuaaliterveyden opetus Suomessa	3
3.3	Nuorten toiveita seksuaaliterveyden opetukseen	4
3.4	Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman kouluterveyskyselyn tulokset ammattioppilaitoksissa opiskelevien tyttöjen osalta	5
3.5	Käyttäjälähtöiset osallistavat työmenetelmät	6
4	Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hanke	7
4.1	Käyttäjälähtöisten, osallistavien työmenetelmien näkyminen hankkeeseen aiemmin tehdyissä innovaatioprojekteissa	7
4.2	Innovaatioprojektin siirrettävyys Myllypuron hybridikampusalueelle	8
5	Projektin yhteistyötaho, toteutuspaikka sekä oheismateriaalia tarjonneet yhdistykset	9
5.1	Espoon Tyttöjen Talo	9
5.2	Omnian ammattiopisto	9
5.3	Toteutusta varten oheismateriaalia lahjoittaneet yhdistykset	10
6	Projektin suunnitteluvaihe	10
6.1	Projektisuunnitelma	11
6.1.1	Organisointi	11
6.1.2	Kohderyhmä ja hyödynsaajat	12
6.1.3	Käyttäjälähtöisten, osallistavien työmenetelmien käyttö projektin työvälineenä	12
6.1.4	Aikataulu	13
6.1.5	Viestintä	14
6.1.6	Resurssit	15
6.1.7	Budjetti	15
6.1.8	Toteutusstrategia	16
6.1.9	Riskien arviointi	18
6.1.10	Mittarit	20

6.1.11	Raportointi ja seuranta	21
7	Projektin tuotokset, toteutus ja esittely	21
7.1	Projektin tuotokset	21
7.2	Projektin toteutus	22
7.2.1	1. toteutuspäivä	23
7.2.2	2. toteutuspäivä	24
7.3	Projektin esittely	25
8	Projektin toteutumisen arviointi	25
8.1	Projektin luotettavuus	25
8.2	Aikataulussa pysyminen ja resurssien käyttö	26
8.3	Budjetin toteutuminen	27
8.4	Eettinen onnistuminen	27
8.5	Itsearviointi	28
8.6	Pohdinta ja ehdotukset jatkotoimenpiteistä	30
	Lähteet	33
	Liitteet	
	Liite 1. Viestintäsuunnitelma	
	Liite 2. Projektibudjetti	
	Liite 3. Suunnitelma toiminnalliseen seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematuntiin	
	Liite 4. Parisuhdesanastoa -osio	
	Liite 5. Tapauskuvaukset	
	Liite 6. Seksitaudit -tietovisa	
	Liite 7. Ehkäisyvälineet tutuksi -osio	

## 1 Johdanto

Seksuaalikasvatus on ollut osa Suomen opetussuunnitelmaa vuodesta 1970 lähtien. Se sisällytettiin osaksi muiden aineiden opintoja aina vuoteen 2006 asti, jolloin terveys-tiedosta tuli oma itsenäinen aineensa. (Järvinen 2007: 15–16.) Seksuaaliterveyden opetuksen tavoitteena on, että oppilaat tuntevat seksuaaliterveyden perusteet, raskau-den ehkäisyn merkityksen ja menetelmät sekä pohtivat ja perustelevat vastuullista sek-suaalikäyttäytymistä (Opetushallitus 2004: 201–202). Nuorten seksuaaliterveystietoutta kartoitetaan puolestaan valtakunnallisten kouluterveyskyselyjen avulla (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014). Myös nuorten toiveita seksuaaliterveyden opetukseen liittyen on tutkittu. Näiden tutkimusten perusteella nuoret toivovat opetuksessa käytettäviltä menetelmiltä erityisesti yhteistoiminnallisuutta, avoimuutta sekä oppilaskeskeisyyttä (Järvinen 2007: 55–56, 65).

Tämä innovaatioprojekti toteutetaan osana Metropolia ammattikorkeakoulun Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hanketta. Hankkeen tavoitteena on tuottaa käyttäjälähtöisen, osallistavan suunnittelun avulla kootuin menetelmin Myllypuron ja Arabianrannan alu-eelle asukkaiden ja opiskelijoiden tarpeisiin vastaavia palveluja ja tiloja.

Innovaatioprojektin tavoitteena oli Omnian ammattiopistossa opiskelevien tyttöjen sek-suaali- ja lisääntymisterveystietouden syventäminen nuorten mielestä ihanteellisia op-pimismenetelmiä käyttäen. Innovaatioprojekti toteutettiin järjestämällä toiminnalliset seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematunnit kolmelle etukäteen sovitulle tyttöryh-mälle Omnian ammattiopiston Espoon keskuksen toimipisteessä joulukuun 2014 alus-sa. Projektin tarkoituksena oli kehittää projektityöntekijöiden projektiosaamista sekä syventää heidän tietouttaan seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja siihen liittyvästä opetuksesta.

Innovaatioprojekti tehtiin yhteistyönä Espoon Tyttöjen Talon kanssa. Lisäksi projektin toteutuksen yhteydessä jaettua oheismateriaalia saatiin ilmaiseksi eri yhdistyksiltä. Työskentely yhdessä Espoon Tyttöjen Talon kanssa mahdollisti moniammatillisen yh-teistyön ja käyttäjälähtöisten toimintamenetelmien hyödyntämisen. Innovaatioprojektin tuotoksia voidaan jatkossa hyödyntää seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetuksessa.

## 2 Projektin tarkoitus ja tavoitteet

Innovaatioprojektin tavoitteena oli syventää Omnian ammattiopistossa opiskelevien tyttöjen tietoutta seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä asioista sekä aktivoida aiheeseen liittyvää avointa keskustelua. Tavoitteena oli lisäksi käyttää opetuksessa sellaisia menetelmiä, jotka tutkimusten mukaan ovat yläkoulu- ja lukioikäisten nuorten mielestä oppimisen kannalta ihanteellisia.

Innovaatioprojektin tarkoituksena oli projektiin osallistuvien opiskelijoiden projektiosaamisen kehittäminen. Lisäksi tarkoituksena oli syventää projektiin osallistuvien opiskelijoiden tietoutta nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveydestä sekä siihen liittyvästä opetuksesta.

## 3 Projektin tausta ja lähtökohdat

### 3.1 Tiedonhaku

Innovaatioprojektin tietoperustaan liittyviä tutkimuksia ja artikkeleita etsittiin MEDIC -tietokannasta hakusanoilla ”seksuaalikasvatus” ja ”seksuaalineuvonta” sekä CHINAL -tietokannasta hakusanoilla ”sexual education”. CHINAL -tietokannasta löytyneitä hakutuloksia rajattiin vielä koskemaan vain koko tekstinä löytyviä sekä lapsiin liittyviä julkaisuja. Näillä hakusanoilla ja rajauksilla aiheeseen liittyviä tutkimuksia sekä artikkeleita löytyi erittäin runsaasti. Niistä päätettiin käyttää sellaisia, jotka olivat suomalaisten tekemiä sekä käsittelivät aihetta nuorten näkökulmasta. Nykypäivän seksuaalikasvatuksesta Suomessa haettiin tietoa lisäksi Opetushallituksen internetsivuilta. Terveiden ja Hyvinvoinnin laitoksen internetsivuilta haettiin tietoa peruskoulu-, lukio- sekä ammattiopistoikäisille tehtyjen kouluterveyskyselyjen tuloksista. Käyttäjälähtöisistä osallistavista työmenetelmistä tietoa haettiin Metropolia ammattikorkeakoulun Tuubi -järjestelmän Innovaatioprojekti -työtilasta sekä Google -hakukoneen kautta hakusanalla ”käyttäjälähtöisyys”.

### 3.2 Seksuaaliterveyden opetus Suomessa

Terveyteen liittyviä asioita on kouluissa opetettu hieman jo 1800-luvulla. Seksuaalikasvatus puolestaan on tullut osaksi opetussuunnitelmaa vuonna 1970. Tuolloin se oli osana perhekasvatusta ja asenne sitä kohtaa oli kielteistä aina 1980-luvun loppuun asti. Vuoden 1985 jälkeen seksuaalisuuteen ja terveyteen liittyvä opetus sisällytettiin biologiaan, kotitalouteen, liikuntaan, historiaan ja yhteiskuntaoppiin. Vasta vuonna 2006 terveystieto tuli itsenäiseksi oppiaineeksi opetussuunnitelmaan, jolloin sitä varten laadittiin selkeät tavoitteet ja sisällöt. (Järvinen 2007: 15–16.)

Nykyään terveystietoa opetetaan 1–4 luokkalaisille osana ympäristö- ja luonnontietoa, 5–6 luokkalaisille osana biologiaa/maantietoa sekä fysiikkaa/kemiaa ja 7–9 luokkalaisille itsenäisenä oppiaineena (Opetushallitus 2004: 200). Yläkoulun aikana on terveystietoa yhteensä 114 tuntia (Järvinen 2007: 15–16). Terveystiedon seksuaaliterveyden osa-alueeseen kuuluvat ihmissuhteet, seksuaalisuus, käyttäytyminen sekä niihin liittyvät arvot. Tavoitteena on, että oppilas tietää seksuaaliterveyden perusteita, raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä. (Opetushallitus 2004: 201–202)

Seksuaaliopetuksen sisältöjä suunniteltaessa tulee kasvattajan pohtia nuoren kehitystasetta ja sitä, millaista tietoa hän on sen puolesta kykenevä vastaanottamaan. Lisäksi tulisi arvioida sitä, millaista tietoa opetuksen kohderyhmällä jo mahdollisesti on ja mitä he itse haluisivat saada tietää aiheeseen liittyen. Yli 16 -vuotiaiden kanssa on hyvä keskustella seksuaalisuuteen liittyvistä perusasioista samalla esimerkiksi parisuhteeseen liittyviä taitoja korostaen. Opetusmenetelmiä valitessa on olennaista miettiä sitä, saavutetaanko niiden avulla opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetustilanteen jälkeen suullisen palautteen keräämisen lisäksi on hyvä järjestää mahdollisuus myös kirjallisen palautteen antamiseen, jolloin myös arimatkin pääsevät sitä antamaan. (Bildjuschkin – Malmberg 2000: 48–49, 53.)

Seksuaaliopetuksessa 2000-luvulla useimmin läpikäytyjä asioita Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen kouluterveystutkimuksen mukaan olivat seurustelu, raskauden ehkäisy ja sukupuolitaudit. Myös vanhemmuuteen ja yleisesti elämänhallintaan liittyviä asioita käsiteltiin. Sen sijaan esimerkiksi sukupuolivähemmistöistä tai itsetyydytyksestä ei juurikaan keskusteltu. Oppilaat kokivat opetuksen olleen enimmäkseen opettajajohtoista, eikä seksuaalisuuteen liittyvistä asioista keskusteltu avoimesti. (Järvinen 2007: 24.)

### 3.3 Nuorten toiveita seksuaaliterveyden opetukseen

Sari Järvisen Pro gradu -tutkimuksessa lukion 2. ja 3. -luokkien oppilaat määrittivät seksuaalisuuden ihmisen elämään kuuluvana asiana, johon kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue. Myös vuorovaikutus joko samaan tai vastakkaiseen sukupuoleen kuului nuorten mielestä seksuaalisuuteen. (Järvinen 2007: 62.)

Tutkimukseen osallistuneiden lukioikäisten nuorten mielestä yläkoulussa seksuaalikasvatuksen sisältöön tulisi kuulua 7. luokalla murrosiästä ja sen tuomista muutoksista kertominen, seksuaalisuudesta, seksistä ja pornosta puhuminen, arvojen ja oikeuksien määrittely sekä ehkäisystä ja sukupuolitaudeista keskusteleminen. 8. luokalla tulisi edelleen käsitellä ehkäisyä ja sukupuolitauteja mutta myös tunteita, rakastumista ja parisuhdetta. 9. luokalla tulisi kerrata jo opittuja asioita ja syventää tietämystä ehkäisystä, raskaaksi tulemisesta, tunteista ja perheen perustamisesta. Eri näkökulmien huomiointi ja seksuaalisuuden mahdollisimman laaja-alainen tarkastelu koettiin tärkeäksi. (Järvinen 2007: 56, 63.)

Yhteistoiminnalliset ja oppilaskeskeiset menetelmät ovat seksuaalikasvatuksessa tulosekkaampia opetusmenetelmiä kuin perinteiset opettajajohtoiset menetelmät. (Nummelin 2000: 27.) Tutkimukseen osallistuneet lukioikäiset ehdottivat menetelmiksi keskustelua (niin koko luokan kesken kuin pienryhmissäkin), ryhmätöitä, esityksiä, kalvoja, näytelmiä, julisteita ja videoita. Myös asiantuntijavierailijoita sekä erilaisten teemapäivien järjestämistä toivottiin. Menetelmäideaksi ehdotettiin myös seksitohtorilaahtikkoa, johon nuoret voisivat nimettömänä jättää kysymyksiä ja opettaja vastaisi niihin oppitunnin aikana. (Järvinen 2007: 55–56.)

Opetuksessa nuoret toivoivat avoimuutta ja vuorovaikutuksellisuutta. He kokivat tärkeäksi mahdollisuuden vertailla, pohtia ja perustella omia mielipiteitään. Opetuksessa tulisi nuorten mielestä huomioida se, että seksuaalisuuteen liittyvä sanasto on ymmärrettävää ja vaikeat sanat selvennetään. Kurin pitäminen opettajan taholta koettiin myös tärkeäksi keskustelun onnistumisen ja asiatasolla pysymisen kannalta. (Järvinen 2007: 65.)

Järvisen toisessa 9. -luokkalaisille suunnatussa Pro gradu -tutkielmassa oppilaiden toiveet yläkoulun seksuaalikasvatuksen sisältöjen ja opetusmenetelmien suhteen olivat

hyvin samansuuntaisia kuin lukiolaisten. 9. -luokkalaisille suunnatussa tutkimuksessa nuorilta kysyttiin myös heidän toiveitaan seksuaalikasvatusta antavaan opettajaan liittyen. He toivoivat opettajan olevan koulun ulkopuolinen henkilö, esimerkiksi vieraileva asiantuntija tai alan opiskelija, koska moni koki omalle opettajalle seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista puhumisen kiusallisena. Nuoret toivoivat opettajalta heidän ajatusmaailmansa ymmärtämistä, nuorta ikää sekä asiantuntijuutta. Osa toivoi opettajan olevan samaa sukupuolta kuin he itse. Tärkeinä luonteenpiirteinä oppilaat pitivät avoimuutta, auttamisen halua sekä luottamuksellisuutta. Opettajan tulisikin korostaa rooliaan luotettavana aikuisena sekä muistuttaa nuoria vaitiolovelvollisuudestaan. (Laakso 2008: 46, 57–58.)

#### 3.4 Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen toteuttaman kouluterveyskyselyn tulokset ammattioppilaitoksissa opiskelevien tyttöjen osalta

Kouluterveyskyselyn avulla kerätään tietoja peruskoulujen 9. ja 8. -luokkalaisten sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden elin- ja kouluoloista, koetusta terveydestä, terveystottumuksista sekä oppilas- ja opiskelijahuollosta. Kyselyyn vastaa kerrallaan noin 200 000 oppilasta. Seuraavan kerran kysely toteutetaan vuonna 2015. Kyselystä saatuja tuloksia hyödynnetään niin oppilaitos-, kunnallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla esimerkiksi terveystiedon opetusta suunniteltaessa tai politiikkaohjelmien seurannassa ja arvioinnissa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Omassa osiossaan kouluterveyskyselyssä kerätään tietoa nuorten seksuaalisesta käyttäytymisestä ja eri ehkäisymenetelmien käytöstä. Lisäksi kartoitetaan heidän kokemuksiaan seksuaalisesta häirinnästä ja -väkivallasta. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014.)

Kyselyjen tuloksista vuosina 2010/2011 ja 2013 käy ilmi, että ammattioppilaitoksissa opiskelevien tyttöjen tiedoissa oli puutteita erityisesti raskaaksi tulemiseen ja seksitautien aiheuttamiin elimistövaikutuksiin liittyen. Toisaalta suurin osa vastanneista tiesi kondomin olevan ainut seksitaudeilta suojaava keino. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014.)

Vuosien 2010/2011 ja 2013 kyselyjen tulosten perusteella nuorten oli helppo puhua seksistä kumppaninsa kanssa. Myös kondomien hankkiminen tai niiden käytön ehdot-



taminen koettiin melko tai erittäin helpoksi. Huomattavasti vaikeammaksi koettiin puolestaan ajan varaaminen terveysalan ammattilaiselle seksuaaliterveyteen liittyvässä asiassa. Kaikkein vaikeinta kuitenkin oli vanhempien kanssa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista keskusteleminen, joka lähes puolen mielestä oli melko tai erittäin vaikeaa. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014.)

Vuonna 2013 72 prosenttia kyselyyn vastanneista ammattioppilaitoksessa opiskelevista tytöistä oli ollut sukupuoliyhdyntä. Määrä oli laskenut hieman vuoden 2010/2011 lukuihin verrattuna. Yleisimmin tytöt olivat olleet elämänsä aikana yhdynnässä yhden kumppanin kanssa, mutta toisaalta reilulla viidesosalla oli ollut viisi tai useampiakin partnereita. Viimeisimmässä yhdynnässä käytetyin ehkäisymenetelmä oli molemmissa kyselyissä ollut ehkäisytabletti, - rengas tai -laastari. Toiseksi suosituin ehkäisymenetelmä oli kondomi. Noin 10 prosenttia tytöistä ei puolestaan ollut käyttänyt ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässään. Suurimmalla osalla tytöistä viimeisin yhdyntä oli tapahtunut selvin päin niin tyttöjen kuin heidän kumppaninsakin osalta. Jälkiehkäisyä oli käyttänyt kerran elämässään vajaa viidesosa tytöistä. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014.)

Vuonna 2013 kyselyssä kartoitettiin myös nuorten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä ja -väkivallasta. Tulosten mukaan lähes puolet ammattioppilaitoksissa opiskelevista tytöistä on kokenut puhelimitse tai internetin kautta häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua. Myös seksuaalisuuttaan loukkaavaa nimittelyä tai arvostelua oli kokenut lähes puolet vastanneista. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014.)

Ammattioppilaitoksissa opiskelevista tytöistä vain 12 prosenttia oli vuonna 2013 ollut seurustelusuhteessa, joka tapahtui ainoastaan internetin välityksellä. Pornografiaa oli katsellut noin 30 prosenttia, mutta itsestään intiimejä kuvia internetiin oli levittänyt vain muutama prosentti vastanneista. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2014.)

### 3.5 Käyttäjälähtöiset osallistavat työmenetelmät

Osallistavasta suunnittelusta puhuttaessa tarkoitetaan pyrkimystä osallistaa suunnitteluun erilaisia sidosryhmiä, esimerkiksi kumppaneita, asiakkaita ja käyttäjiä. Osallistavan suunnittelun ajatuksena on olla demokraattista ja tasa-arvoista ottamalla mukaan palvelujen tai tuotteiden kehittämiseen ihmisiä niistä ryhmistä, jotka palveluja tai tuotteita käyttävät. Osallistavan suunnittelun ajatellaan olevan hedelmällistä juuri sen vuoksi,

että suunnittelussa on osallisena erilaisia ryhmiä, jotka jakavat oman asiantuntijuutensa. (Ylitalo-Kallio 2012.)

Käyttäjien osallisuus suunnitteluun ja osallistumisen vaikutus valmiiseen tuotteeseen vaihtelee. Tuote tai palvelu voi olla suunniteltu käyttäjille (design for users), jolloin käyttäjät eivät ole osallistuneet suunnitteluun muuten kuin esimerkiksi haastattelujen tai havaintojen kautta. Käyttäjien kanssa suunnittelussa (design with users) käyttäjät ja suunnittelijat ovat tasa-arvoisia ja tuote tai palvelu suunnitellaan yhdessä. Kun käyttäjät ovat suunnittelijoita ja suunnittelijat vain mahdollistavat heidän toimintansa, puhutaan käyttäjien tekemästä suunnittelusta (design by users). (Ylitalo-Kallio 2012.)

Käyttäjälähtöisyyden taustalla on ajatus siitä, että suunniteltava tuote tai palvelu vastaisi mahdollisimman hyvin käyttäjien tarpeita. Käyttäjälähtöisyydellä korostetaan toimijuutta sekä osallisuutta, joilla voi myös olla merkitystä yhteisöllisyyden rakentumisen ja aluekehityksen näkökulmasta. Käyttäjällä ajatellaan olevan sellaista tietoa, josta on hyötyä tuotteen tai palvelun kehittämisessä. (Lassila – Rantanen 2012. 17–18, 24.)

#### **4 Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hanke**

Tämä innovaatioprojekti toteutetaan osana Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hanketta. Käyttäjälähtöinen hybridikampus on Metropolia Ammattikorkeakoulun hanke, joka toteutetaan Helsingin kaupungin innovaatorahaston osarahoittamana vuosina 2013–2014. Hankkeessa kootaan osallistavan suunnittelun menetelmin yhdessä Myllypuron ja Arabianrannan asukkaiden, alueen yritysten ja palveluntarjoajien sekä opiskelijoiden kanssa tarpeita ja ideoita kampussuunnittelun tueksi. (Hybridikampus 2014.) Konkreettisia hybridikampuksen tarjoamia palveluja tulisivat olemaan lähialueiden asukkaiden erityistarpeisiin vastaavat kahvilat sekä ravintolat ja opiskelijoiden tarpeisiin vastaavat erilaiset käyttäjälähtöiset palvelut ja tilat. Hankkeeseen osallistuvia tahoja ovat Hyvinvointialan lisäksi Kulttuuri ja luova ala, Tieto- ja viestintätekniikka sekä Rakennus- ja kiinteistöala. (Meyer 2013.)

##### **4.1 Käyttäjälähtöisten, osallistavien työmenetelmien näkyminen hankkeeseen aiemmin tehdyissä innovaatioprojekteissa**

Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hankkeeseen liittyen on aiemminkin tehty innovaatio- projekteja. Projektiryhmä perehtyi tarkemmin kolmeen niistä ja analysoi niissä esiintyneitä käyttäjälähtöisiä osallistavia työmenetelmiä. Analysoidut projektit olivat ”Imetysohjauspäivän esitteet”, ”Myllypuron nuoret äidit” ja ”Julkiset tilat Myllypuron kampuksella” (Hybridikampus 2014). Näistä kolmesta ainoa työ, jossa oli kerätty tietoa kohderyhmästä heitä osallistaen oli ”Myllypuron nuoret äidit” -projekti. Tässä projektissa oli myös hyödynnetty internetin keskustelupalstoja sekä perehdytty kohderyhmän kokemuksiin ja mielipiteisiin myös sitä kautta. Kahdesta muusta projektista ei sen sijaan käynyt ilmi, että niissä olisi käytetty käyttäjälähtöisiä osallistavia työmenetelmiä.

#### 4.2 Innovaatioprojektin siirrettävyys Myllypuron hybridikampusalueelle

Vaikka innovaatioprojektia ei toteutettu Myllypuron alueella, on sen siirrettävyys sinne mahdollista. Innovaatioprojektin toteutuksessa käytetyt menetelmät esiteltiin projektin raportissa sekä omassa osiossaan että erillisin liittein. Tämä mahdollistaa sen, että muut seksuaali- ja lisääntymisterveyden ammattilaiset ja alan opiskelijat voivat halutesaan hyödyntää menetelmiä omissa projekteissaan tai seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetuksessaan missä tahansa tämänlaiseen opetukseen sopivassa ympäristössä.

Myllypuron hybridikampusalueelle on suunniteltu useita erilaisia opetukseen ja itseopiskeluun soveltuvia tiloja. Rouffiange-Ahmadin (2014) projektisuunnitelmassa esitellään luokkahuoneita, joita voitaisiin tarvittaessa jakaa suuremmaksi tilaksi joko yhdistämällä niitä toisiinsa tai aulatilojen kanssa. Luokkahuoneiden ollessa opetuskäytön ulkopuolella olisivat ne vapaasti oppilaiden varattavissa. Tällaisessa avoimessa tilassa seksuaaliterveyteen liittyvää teemapäivää olisi varmasti ihanteellista toteuttaa niin valmiiksi kaavailulle ryhmälle kuin avoimelle yleisöllekin.

Turusen, Mähösen ja Pennasen (2014) projektisuunnitelmassa esitetään puolestaan idea hybridikampusalueelle rakennettavien talojen katoille sijoitettavista puutarhoista. Puutarhoihin sijoitettaisiin suunnitelman mukaan nukkumis- ja yksinopiskelutilojen lisäksi isompi alue opiskelua ja rentoa oleilua varten erilaisia sohvia ja pöytiä apuna käyttäen. Tällainen tila olisi niin ikään omiaan toiminnallisen seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvän teemapäivän pitämiseen, koska sinne olisi helppo luoda toimintaan sopivaa rentoa tunnelmaa ja avointa keskustelua.

## 5 Projektin yhteistyötaho, toteutuspaikka sekä oheismateriaalia tarjonneet yhdistykset

### 5.1 Espoon Tyttöjen Talon

Espoon Tyttöjen Talon on Espoon Leppävaarassa Ruusutorpan koulun yhteydessä sijaitseva kolmannen sektorin palvelu, jossa työskentelee tällä hetkellä kaksi vakituista ohjaajaa. Se on osa Kalliolan Nuoret ry:n toimintaa ja sen toiminnan rahoittajana on Espoon kaupunki. Espoon lisäksi Tyttöjen Taloja on Helsingissä, Kuopiossa, Oulussa, Rovaniemellä, Tampereella ja Turussa. Näiden toimipisteiden lisäksi internetistä löytyy Tyttöjen Talon E-talon. Toiminta perustuu setlementtityön arvoihin, joita ovat yksilön arvokas kohtaaminen, hänen omien voimavarojensa tukeminen, yhteisöllisyys sekä erilaisuuden kunnioittaminen.

Espoon Tyttöjen Talon toiminta on tarkoitettu 10–28 -vuotiaalle tytöille ja nuorille naisille. Toiminta muodostuu avoimista illoista, suljetuista ryhmistä, yksilötapaamisista, Pop-in -seksuaalineuvontavastaanotosta sekä ryhmille tarkoitettuun seksuaalikasvatukseen. Espoon kaupungin toivomuksesta Talolla keskitytään erityisesti monikulttuurisuuteen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyviin teemoihin. Talon johtajana toimii Maria Wikberg ja Talon seksuaalineuvonnasta ja -kasvatuksesta vastaa ohjaaja Heidi Simola.

Tyttöjen Talojen toiminta on sukupuolisensitiivistä. Tällä tarkoitetaan herkkyyttä huomioida sukupuolen vaikutukset nuoreksi naiseksi kasvamisessa. Toiminta rohkaisee ja tukee oman sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin pohtimiseen sekä hyväksymään itsensä sellaisena kuin on samalla antaen mahdollisuuden toimia yhdessä muiden kanssa yhteisön jäsenenä. Toiminnan tavoitteena on purkaa, avata ja laajentaa sukupuolirooleja sekä niihin liittyviä käyttäytymismalleja. (Sukupuolisensitiivisyys 2014.)

### 5.2 Omnian ammattiopisto

Espoon Tyttöjen Talon kautta seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematuntien toteutusorganisaatioksi järjestyi Omnian ammattiopiston toimipiste Espoon keskuksessa Lehtimäentiellä. Omnia on monialainen ammatillisen koulutuksen järjestäjä, joka tarjoaa toisen asteen koulutusta sekä aikuis- ja oppisopimuskoulutusta. Omnia vastaa Espoon, Kauniaisten ja Kirkkonummen ammatillisen koulutuksen järjestämisen lisäksi

myös muun metropolialueen koulutustarpeeseen. Omniassa on vuosittain 10 000 opiskelijaa. Ammattiopiston koulutustarjontaan kuuluu 19 ammatillista perustutkintoa. Espoon keskuksen Lehtimäentien toimipisteessä voi opiskella hiusalan, kauneudenhoitoalan, kotityö- ja puhdistuspalvelujen, liiketalouden sekä sosiaali- ja terveysalan perustutkintoja. (Omnia 2014; Omnia ammattiopisto 2014.)

### 5.3 Toteutusta varten oheismateriaalia lahjoittaneet yhdistykset

Projektin alussa eri yhdistyksiin otettiin yhteyttä toteutuspäivien yhteydessä jaettavan oheismateriaalin saamista varten. RFSU:lta ja HIV-tukikeskukselta saatiin kondomeja. Lisäksi HIV-tukikeskukselta saatiin oppaita oppilaille jaettavaksi.

RFSU (Riksförbundet För Sexuell Upplysning) on vuonna 1933 perustettu järjestö, joka tunnetaan erityisesti kondomin käytön edistämisestä. Järjestön toimintaan kuuluu seksuaalikasvatusta, mielipiteenmuokkausta, seksuaalipolitiikkaa, ammattilaisten koulutamista ja paljon muuta. Kondomien lisäksi RFSU myy myös liukuvoiteita ja seksileluja. Järjestön tavoitteena on ”avoimen ja positiivisen ilmapiirin luominen seksiä ja parisuhdetta koskevissa kysymyksissä”. (RFSU 2010; RFSU 2012.)

HIV-tukikeskus on asiantuntijaorganisaatio, jota ylläpitää HIV-säätiö. Säätiön tarkoituksena on HIV-tartuntojen ennaltaehkäiseminen sekä tartunnan saaneiden, tartunnasta huolestuneiden ja heidän läheistensä tukeminen. Järjestö pyrkii myös edistämään HIV-tartunnan saaneiden ihmis- ja perusoikeuksia. Raha-automaattiyhdistys on HIV-säätiön toiminnan päärahoittaja. (Hiv-säätiö / Hiv-tukikeskus 2014.)

## 6 Projektin suunnitteluvaihe

Projektiryhmän muodostuttua alettiin pohtia projektin aihetta. Ensin kaavailtiin aihetta HPV-rokotteeseen liittyen, mutta tähän liittyen ei projektille löytynyt yhteistyökumppania useista yhteydenotoista huolimatta.

Viikolla 44 otettiin yhteyttä Espoon Tyttöjen Taloon, joka kiinnostui yhteistyöstä projektiryhmän kanssa. Tutustuminen Espoon Tyttöjen Taloon ja tapaaminen Heidi Simolan, Espoon Tyttöjen Talon seksuaali- ja lisääntymisterveyspuolesta vastaavan ohjaajan

kanssa toteutui samalla viikolla. Tapaamisen aikana tutustuttiin talon tiloihin ja toimintaan sekä keskusteltiin siitä, mitä projekti voisi yhteistyönä Talon kanssa tuottaa. Projektin toteutuksena päädyttiin suunnittelemaan seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyviä teematunteja Omnian ammattiopistoon, koska tällaista oli Tyttöjen Talon henkilökunnalta pyydetty, mutta heillä ei ollut ollut resursseja kyseiseen toimintaan. Suunnittelun pohjana käytettiin Simolan kanssa yhdessä käytyjä keskusteluja sekä nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen sekä sen opetukseen liittyvää tutkittua tietoa.

Projektin suunniteluun kuului ryhmän jäsenten vastuualueiden nimeäminen sekä aikataulu- ja viestintäsuunnitelman laatiminen. Lisäksi arvioitiin projektin resursseja, tarvittavaa budjettia sekä riskejä. Suunnitelmat laadittiin myös toteutuksen onnistumisen mittaamiselle sekä työn esittelylle.

Oppilasryhmien koot sekä toteutuspäivien aikataulut varmistuivat viikolla 46 ja varsinaisen toteutuksen tapahtui viikolla 49. Ryhmien määrän ja koon varmistuttua viimeisteltiin seksuaali- ja lisääntymisterveyspäiviin liittyvä osallistujaryhmien opettajille sekä yhteistyökumppanille toimitettu toteutussuunnitelma (Liite 3) ja päivään liittyvien toiminnallisten rastiin sisällöt. Projekti esiteltiin viikolla 49 ja siihen liittyvä raportti viimeisteltiin sekä palautettiin viikolla 49.

## 6.1 Projektisuunnitelma

### 6.1.1 Organisointi

Innovaatioprojektin ohjaajana toimi lehtori Liisa Rytönen-Kontturi. Vaikka projektissa työskenteleville opiskelijoille jaettiin selkeät vastuualueet projektin alussa, tehtiin projektissa myös paljon yhteistyötä. Näin ollen projektityöntekijät olivat osavastuussa kaikista projektin osa-alueista, vaikka päävastuu olikin tehtävään nimetyllä henkilöllä. Kaikki projektityöntekijät olivat niin ikään vastuussa projektin aikataulunmukaisesta etenemisestä. Taulukossa 1 esitellään projektin vastuualueiden jakautuminen.

Taulukko 1. Projektin organisointi ja vastualueet

VASTUUALUE	HENKILÖ
Projektipäällikkö	Anu Leskinen
Viestintäpäällikkö	Hanni Kahelin
Materiaalivastaava	Eevi Sjöblom
Atk- ja graafinen vastaava	Eevi Sjöblom
Projektityöntekijä	Hanni Kahelin, Anu Leskinen, Eevi Sjöblom
Yhteistyökumppani	Espoon Tyttöjen Talo
Yhteistyökumppani	Metropolia ammattikorkeakoulu
Toteutusorganisaatio	Omnian ammattiopisto
Projektin ohjaaja	Liisa Rytönen-Kontturi

### 6.1.2 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Innovaatioprojektin kohderyhmäksi muodostuivat Omnian ammattiopistossa opiskelevat työt, koska tähän organisaatioon Espoon Tyttöjen Talon yhteyshenkilöllä Heidi Simolalla oli jo valmiita yhteyksiä. Tyttöjen Talon toiminnan tyttösensitiivisyyden vuoksi ryhmät rajattiin tyttöryhmiksi. Yhteyshenkilön mukaan tämä kohderyhmä myös hyötyisi projektin aiheeksi yhdessä kaavaillusta seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvästä toiminnasta eniten. Kohderyhmä tarkentui vielä projektin edetessä kolmeen noin kahdenkymmenen hengen tyttöryhmään sen perusteella, minkä ryhmien aikataulu sopi yhteen projektin toteutuksen aikataulun kanssa.

Hyödynsaajia innovaatioprojektissa olivat erityisesti tytöt, jotka osallistuivat toteutuspäiviin. Projektista hyötyivät myös Espoon Tyttöjen Talo sekä Metropolia ammattikorkeakoulu, jotka saivat näkyvyyttä Omnian ammattiopiston alueella. Innovaatioprojekti toimi lisäksi oppimisympäristönä siihen osallistuneille opiskelijoille, jolloin hekin hyötyivät siihen osallistumisesta.

### 6.1.3 Käyttäjälähtöisten, osallistavien työmenetelmien käyttö projektin työvälineenä

Tässä innovaatioprojektissa käyttäjiä voidaan ajatella olevan niin suunniteltuihin teematunteihin osallistuneet kuin niitä pitävät henkilöt, jotka voivat halutessaan käyttää niitä varten laadittuja menetelmiä opetuksensa välineinä. Projektin toteutusta suunniteltaes-

sa teematuntien teemoista sekä niissä käytetyistä menetelmistä keskusteltiin ja ne käytiin läpi yhdessä Espoon Tyttöjen Talon yhteyshenkilön Heidi Simolan kanssa. Simolalla on monien vuosien kokemus seksuaalikasvatuksesta ja -neuvonnasta, joten hänen panoksensa suunnitteluun oli arvokas ja sitä voidaan pitää osallistavana työmenetelmänä.

Teematunteihin osallistuneita tyttöjä pyrittiin osallistamaan tuntien suunnitteluun pyytämällä heidän opettajiaan keräämään tytöiltä etukäteen kysymyksiä aiheeseen liittyen. Kahdelta ryhmältä kysymyksiä ei kuitenkaan ehditty kerätä, eikä yhdessä ryhmässä niitä kenelläkään osallistujista ollut. Projektin aikataulun kannalta osallistujien muunlainen osallistaminen teematuntien suunnitteluun ei ollut mahdollista.

#### 6.1.4 Aikataulu

Innovaatioprojektin kokonaiskesto oli yhdeksän viikkoa, jonka aikana projektityöntekijöillä oli muitakin opintoja. Etenemisen tueksi laadittiin aikataulusuunnitelma (Taulukko 2). Projekti alkoi viikolla 41 infotilaisuudella, jossa pohdittiin myös projektiaiheita. Viikolla 44 projektin aihe varmistui ja viikosta 44 alkaen työstettiin projektisuunnitelmaa sekä projektin toteutusmenetelmiä. Projektin esittely ja toteutus tapahtuivat viikolla 49. Viikolla 49 projektin raportti viimeisteltiin ja palautettiin ohjaavalle opettajalle.

Taulukko 2. Projektin aikataulu

Toiminto	Aikataulu (viikko)	Vastuhenkilö	Suunnitellut työtunnit (h)	Käytetyt työtunnit (h)
Orientaatio	10.10.2014	Projektityöntekijät	12	12
Projektiaiheen ideointi	vko 42-44	Projektityöntekijät	15	15
Tiedonhaku ja suunnittelu	vko 43-45	Projektityöntekijät	70	66
Yhteydenotto Espoon Tyttöjen Taloon	vko 44	Viestintävastaava	1	2
Tutustumiskäynti Espoon Tyttöjen Talolle	29.10.2014	Projektityöntekijät	27	25
Suunnitelmakokous	24.11.2014	Kaikki	12	12
Ohjaustapaaminen ohjaaja-	6.11.2014	Projektityöntekijät	3	3



van opettajan kanssa		ja ohjaava opettaja		
Projektin työstäminen	vko 45-49	Projektityöntekijät	102	102
2. Projektikokous	24.11.2014	Kaikki	12	12
Tapaaminen Espoon Tyttöjen Talon yhteyshenkilön kanssa	20.11.2014	Projektityöntekijät ja Heidi Simola	6	6
Toteutuspäivät Omnian ammattiopistolla	2.12. ja 4.12.2014	Projektityöntekijät	36	36
Raportin työstäminen	vko 45-49	Projektityöntekijät	100	105
Projektin esittely	4.12.2014	Projektityöntekijät	6	6
Lopetuspalaveri Espoon Tyttöjen Talon yhteyshenkilön kanssa	9.12.2014	Projektityöntekijät ja Heidi Simola	3	3

### 6.1.5 Viestintä

Projektiviestintä on oleellisessa osassa projektin onnistumisen kannalta. Projektiviestinnän tavoitteena on projektin toiminnan tukeminen, profiloituminen, informointi, perehdyttäminen ja sen avulla vuorovaikutuksessa oleminen. Viestinnän tehokas toteutuminen vaatii suunnittelua, jonka vuoksi laadittiin viestintäsuunnitelma (Liite 1). (Ruuska 2007; 13.)

Projektin sisäinen viestintä toteutui kasvotusten ryhmätapaamisissa sekä sähköisen viestinnän avulla. Projektiryhmälle luotiin oma keskustelualusta WhatsApp-mobiilisovellukseen, mikä mahdollisti ajantasaisen ja tasapuolisen viestinnän ryhmän kesken. Mobiilisovelluksen kautta viestiminen oli lisäksi helppoa ja selkeää, mikä edesauttoi viestintää. Sisäiseen viestintään käytettiin toisinaan myös projektiryhmän omaa keskusteluryhmää Facebookissa. Ohjaavan opettajan kanssa viestintä toteutui sähköpostitse sekä sovitussa ohjaustapaamisissa. Opettajaa informoitiin projektin etenemisestä sekä keskusteltiin jatkosuunnitelmista ja mahdollisista ongelmista.

Projektin ulkopuolista viestintää tarvittiin yhteistyötahon ja toteutuspaikan löytämisessä sekä heidän tiedottamisessaan projektin edetessä. Lisäksi ulkopuolista viestintää käytettiin toteutuksen tukena käytetyn ja osallistujille jaetun oheismateriaalin saamiseksi. Ulkopuolinen viestintä toteutui pääosin sähköpostitse. Espoon Tyttöjen Talon yhteyshenkilön kanssa viestintään kuuluivat myös sovitut tapaamiset. Muita innovaatio-

opintoihin osallistuvia ryhmiä informoitiin projektin etenemisestä yhteisissä seminaareissa.

#### 6.1.6 Resurssit

Projektisuunnitelmaan kuuluu projektin toteuttamisessa käytettävien resurssien määrittäminen. Resursseiksi luokitellaan kaikki henkilöstöresurssit sekä projektin toteutuksen yhteydessä kulutettavat materiaalit ja laitteet. (Silfverberg 1998: 56.)

Innovaatioprojektissa suurin panostus tuli projektityöntekijöiltä, jotka vastasivat projektin suunnittelusta, toteuttamisesta ja raportin kirjoittamisesta. Projektiryhmä koostui kolmesta kättilöopiskelijasta, joiden jokaisen työmääräksi oli määritelty 135 työtuntia. Oman panoksensa projektiin antoi ohjaava opettaja Liisa Rytkönen-Kontturi, joka tuki projektin toteutumista yksilöllisten sekä seminaarimuotoisten ohjaustapaamisten muodossa. Lisäksi Espoon Tyttöjen Talon yhteyshenkilö Heidi Simola osallistui teematuntien toteutuksen suunnitteluun kommentoimalla projektityöntekijöiden ideoita ennalta sovituissa tapaamisissa.

Projektiryhmän kokoontumiset ja seminaarit järjestettiin oppilaitoksen tiloissa. Oppilaitokselta saatiin lisäksi toteutusta tukevaa materiaalia teematunteja varten. Teematunteihin osallistuneille jaettua oheismateriaalia saatiin HIV -tukikeskukselta sekä RFSU:lta.

#### 6.1.7 Budjetti

Budjetin laadinnan periaatteena on kaikkien projektiin liittyvien tärkeiden kuluerien jaotteleminen omiin kustannuslajeihinsa (Silfverberg 1998: 57). Innovaatioprojekti toteutettiin osana projektityöntekijöiden opintoja, joten projektilla ei ollut minkäänlaista sisäistä tai ulkoista rahoitusta. Tämän vuoksi Liitteessä 2 esitetty budjetti on lähinnä projektityöskentelyn harjoittelun vuoksi laadittu.

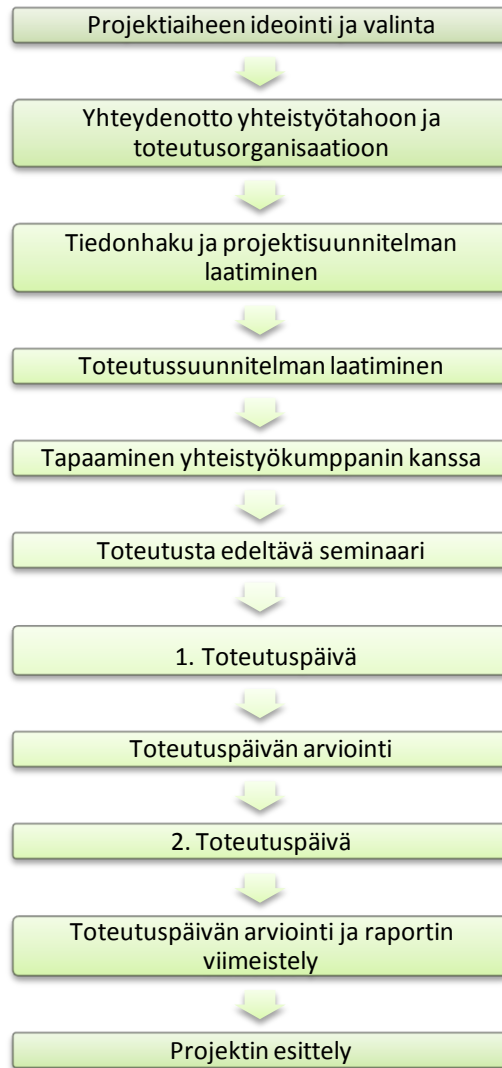
Budjetin suurimmaksi menoeräksi muodostuivat asiantuntijoiden eli projektityöntekijöiden kuvitteelliset palkkiot, jotka laskettiin tilastoista löydettyjen kättilön tuntipalkkioiden mukaan vähentäen niistä 5 prosentin epäpätevyysosuuden.

Asiantuntijoiden kuluihin budjetoitiin kaikki projektiin liittyvät matkakustannukset. Näitä kertyi projektiryhmän tapaamisista, kulkemisesta toteutusorganisaatioon toteutuspäivinä sekä opetuksen yhteydessä jaetun oheismateriaalin hakemisesta HIV - tukikeskukselta. Muita projektin kuluja muodostui opetusmateriaalin tulostamisesta, mutta tässäkin tapauksessa kulut olivat todella vähäiset. Kaikki projektiin liittyvät tilavuokrat sekä toteutuksessa käytetty ja sen yhteydessä jaettu materiaali olivat ilmaisia.

#### 6.1.8 Toteutusstrategia

Toteutusstrategialla tarkoitetaan projektin toteutuksen sekä hankkeen toteutumisen kannalta tärkeiden toimintatapojen kuvaamista (Silfverberg 1998: 48). Projektin toteutusstrategiasta laadittiin prosessikaavio (Kuvio 1), jonka avulla työn eteneminen oli selkeästi nähtävissä ja hahmotettavissa. Prosessikaavion sisältöä muokattiin tarvittaessa projektin edetessä.

Kuvio 1. Prosessikaavio



Projektin ensimmäisessä vaiheessa hakeuduttiin projektiryhmiin sekä ideoitiin projektin aihetta, joka tarkentui yhteistyökumppanin löydyttyä. Projektin kohderyhmä, tarkoitus sekä tavoite muodostuivat yhteispohdintana tapaamisessa Espoon Tyttöjen Talon yhteistyökumppanin kanssa, jonka jälkeen alkoi projektin konkreettinen suunnittelu. Suunnittelua varten tehtiin tiedonhakua Suomen peruskoulutuksen tämänhetkiseen seksuaalikasvatukseen sekä nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveystietoihin liittyen. Toteutuspäiviä varten laadittiin seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematuntien toteutussuunnitelma sekä toiminnallisia toteutusmuotoja. Lisäksi osallistujille jaettavaksi pyydettiin oheismateriaalia edellä esitellyiltä järjestöiltä. Ohjausta projektin edetessä saatiin suunnitelmaseminaarissa sekä ohjaajan ja yhteistyökumppanin kanssa sovituisissa yksilötapaamisissa. Ennen ensimmäistä toteutuspäivää toteutusmenetelmät hyväksytettiin ohjaavalla opettajalla sekä yhteistyökumppanilla.

Ensimmäisenä toteutuspäivänä pidettyjen seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematuntien jälkeen projektiryhmä arvioi toteutusta kokemustensa ja saadun palautteen pohjalta. Arvioinnin perusteella toimintaa kehitettiin seuraavaa toteutuspäivää varten. Myös toisen toteutuspäivän jälkeen projektityöntekijät kokoontuivat arvioimaan päivän toteutumista ja viimeistelemään projektin raporttia. Projektin esittely toteutui posterin muodossa erillisessä esittelytilaisuudessa Metropolia ammattikorkeakoulun Tukholmankadun toimipisteen ala-aulassa 4.12.2014.

#### 6.1.9 Riskien arviointi

Projektin mahdollisuuksien ja ongelmien analysointiin käytettiin niin sanottua nelikenttäanalyysia eli SWOT -analyysia. Sen avulla pyrittiin kartoittamaan projektin mahdollisia riskejä ja ongelmia sekä löytämään resursseja ja mahdollisuuksia projektin toteuttamiseksi. (Silfverberg 2007; 15, 28.) Projektin optimaalisen toteutuksen kannalta suurimmaksi riskiksi koettiin innovaatioprojektin tiukka aikataulu. Koko projektin toteuttamiseen oli kunkin projektityöntekijän kohdalla varattu 135 työtuntia. Aikataulun vuoksi projektityöntekijöillä ei ollut mahdollisuutta toteuttaa kaikkia pyydettyjä teematunteja, vaan niiden määrä oli rajattava kolmeen. Tiukka aikataulu ja projektiryhmän pieni koko suhteessa projektin laajuuteen edellytti projektityöntekijöiltä paljon työtä. Toisaalta pienessä ja tiiviissä projektiryhmässä yhteistyö ja yhteydenpito oli sujuvaa.

Toteutuspäivän onnistumista ajatellen mahdollisiksi riskeiksi muodostuivat osallistuvien nuorten haluttomuus osallistua järjestettyyn toimintaan sekä aiheiden liian pintapuolinen käsittely teematuntiin varatun ajan vuoksi. Aikataulun tiukkuus voi vaikuttaa myös palautteen keräämiseen osallistujilta, jolloin projektin tavoitteiden saavuttamisen mitaaminen kärsii. Toisaalta nämä uhat pyrittiin minimoimaan suunnittelemalla päivää varten osallistujia aktivoivaa materiaalia sekä ytimekäs palautelomake. Myös toteutuspäivien aikataulu suunniteltiin etukäteen tehokkaan ajankäytön mahdollistamiseksi. Riskiksi muodostui myös projektityöntekijöiden kokemattomuus opetustilanteista, joka voi vaikuttaa siihen, kykenevätkö he hallitsemaan osallistujaryhmiä ja pitämään tunnin sisällön asiallisena.

Projektin vahvuudeksi nähtiin yhteistyökumppanin ammattiosaaminen. Heidi Simola vastaa Espoon Tyttöjen Talolla seksuaaliohjauksesta sekä -neuvonnasta ja hän toi paljon ideoita projektin toteutussuunnitelmaan. Hänellä oli myös valmiiksi yhteyksiä Omnian ammattipistoon ja hän tiesi, että siellä oli tarvetta seksuaali- ja lisääntymister-

veysaiheen käsittelyyn. Omnian ammattiopiston henkilökunnan positiivinen suhtautuminen ja kiinnostus projektia kohtaan olivat niin ikään yksi projektin vahvuuksista. Projektityöntekijät olivat sopivia teematuntien pitämiseen koulutuksensa puolesta. Sopivuutta tuki myös aiheesta löydetty teoriatieto, jonka mukaan nuoret toivovat seksuaaliterveyden opettajalta erityisesti nuorta ikää, nuoren ajatusmaailman ymmärtämistä, asiantuntijuutta sekä koulun ulkopuolisuutta.

Innovaatioprojektin mahdollisuudeksi nähtiin tiedon saaminen tyttöjen seksuaaliterveystietoudesta. Myös teematunteihin osallistuneiden nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveystietouden syventyminen sekä projektiryhmäläisten projektista oppiminen olivat projektin tuomia mahdollisuuksia. Teematuntien tarkka suunnittelu ja kirjallisen materiaalin laatiminen mahdollistavat tuntien toteuttamisen myös jatkossa erilaisissa ympäristöissä muiden toteuttamana.

Taulukko 3. SWOT -analyysi

VAHVUUDET	MAHDOLLISUUDET
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pieni ja tiivis projektiryhmä</li> <li>• Yhteistyökumppanin ammattiosaaminen ja verkostot</li> <li>• Projektityöntekijöiden sopivuus seksuaali- ja lisääntymisterveysaiheen käsittelyyn</li> <li>• Toteutusorganisaatiossa työskentelevien innostuneisuus projektia kohtaan</li> <li>• Teematunteja varten suunniteltu osallistujia aktivoiva ohjelma</li> <li>• Etukäteen suunniteltu toteutuspäivän aikataulu</li> <li>• Ytimekäs palautteenkeruumenetelmä</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Saadaan kuvaa tyttöjen seksuaaliterveystietoudesta</li> <li>• Teematunteihin osallistuvat syventävät tietouttaan ja saavat vastauksia kysymyksiinsä</li> <li>• Projektiryhmä oppii projektista</li> <li>• Teematuntisuunnitelmaa on muidenkin mahdollista hyödyntää erilaisissa ympäristöissä</li> <li>• Kysynnän vuoksi muillakin oppilasryhmillä on halutessaan mahdollisuus vastaavanlaisen projektin toteuttamiseen</li> </ul>
HEIKKOUEDET	UHAT
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Projektin tiukka aikataulu</li> <li>• Pieni projektiryhmä suhteessa projektin laajuuteen</li> <li>• Omnian ammattiopisto ei sijaitse Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hankkeen alueella</li> <li>• Projektityöntekijät eivät pystyneet toteuttamaan kaikkia pyydettyjä teematunteja aikataulun kiireellisyyden vuoksi</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Teematunteihin osallistuvat eivät aktivoitu keskustelemaan alustetuista teemoista</li> <li>• Projektityöntekijöiden kokemattomuus opettajan roolista</li> <li>• Teemojen käsittelystä tulee kiireistä toteutuksen aikataulun vuoksi</li> <li>• Palautteen niukkuus tai saamatta jääminen</li> </ul>

### 6.1.10 Mittarit

Projektin kehitysmittareiden tulisi kuvata erityisesti niitä muutoksia, joita projektin avulla pyritään aikaansaamaan tärkeimpien kohderyhmien kannalta. Mittareiden tulee lisäksi olla helposti ja halvalla toteutettavia ja niiden avulla saatujen tulosten tulee olla luotettavia. Mittareiden avulla tulisi saada selville myös syitä epäonnistumisille silloin, kun projektille asetettuja tavoitteita ei saavutetakaan. (Silfverberg 1998: 50–51.)

Projektin kehitysmittariksi laadittiin lyhyt palautelomake, jonka teematunteihin osallistuneet tytöt täyttivät päivän päätteeksi. Palautelomakkeen avulla selvitettiin tyttöjen mielenkiintoja seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvän teematunnin tarpeellisuudesta. Lisäksi selvitettiin sitä, kokivatko päivään osallistuneet tytöt projektissa tuotetut toteutusmenetelmät toimiviksi sekä sitä, syventyikö heidän tietoutensa seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä asioista päivän aikana.

#### 6.1.11 Raportointi ja seuranta

Projektiryhmä arvioi innovaatioprojektin edistymistä jatkuvasti ja arvioinnin pohjalta projektisuunnitelmaa muutettiin tarvittaessa. Projektin etenemisestä raportointiin ohjaavalle opettajalle ja häneltä saatiin ohjausta seminaareissa, ohjaustapaamisissa sekä sähköpostitse. Myös muilta innovaatio-opintoihin osallistuvilta opiskelijoilta saatiin yhteisissä seminaareissa palautetta projektista. Yhteistyökumppanille sekä toteutusorganisaatiolle raportointiin projektin aikana toteutussuunnitelmasta ja siihen tehdyistä muutoksista. Projektin seuranta varten sovittiin jo aloitustapaamisessa kaksi seminaarilaisuutta, joiden ajankohdat käyvät ilmi Taulukosta 2.

Innovaatioprojektin suunnittelusta ja toteutumisesta laadittiin kirjallinen raportti, jonka tekemiseen osallistuivat kaikki projektityöntekijät. Raportin laatiminen aloitettiin jo suunnitteluvaiheessa ja sitä tehtiin koko projektin ajan. Valmis raportti toimitettiin ohjaavalle opettajalle sekä Espoon Tyttöjen Talolle ja julkaistiin Theseus -tietokannassa.

## 7 Projektin tuotokset, toteutus ja esittely

### 7.1 Projektin tuotokset

Innovaatioprojektissa tuotettiin kolme seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematuntia Omnian ammattiopistossa opiskeleville tytöille. Lisäksi projektissa tuotettiin teematunteja varten opetusta tukevaa ja osallistujia aktivoivaa materiaalia, joka on nähtävissä projektiraportin liitteissä 4, 5, 6 ja 7. Suunnitellun materiaalin julkaisemisella mahdollistettiin se, että materiaali on kaikkien terveys- ja hoitoalan ammattilaisten sekä opiskelijoiden nähtävissä ja käytettävissä.



Teematunteja varten tuotetun materiaalin suunnitteleminen aloitettiin teoriatiedon etsinnällä. Pro gradu -tutkimuksista saatiin tietoa siitä, millaisia aihealueita nuoret toivoivat seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetukselta sekä millaisia menetelmiä he toivoivat opetuksessa käytettävän. Seksuaaliterveyskyselyjen vastauksia tarkastelemalla saatiin tietoa siitä, millainen ammattiopistoikäisten tyttöjen tämänhetkinen seksuaali- ja lisääntymisterveystietämys Suomessa on. Omnian ammattiopistossa opiskelevilta tytöiltä ei pystytty keräämään tietoa heidän toivomistaan seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä aiheista ja niiden opetukseen käytettävistä menetelmistä, mutta aiheesta keskusteltiin yhdessä Espoon Tyttöjen Talon yhteyshenkilön Heidi Simolan kanssa, joka on tehnyt paljon töitä nuorten seksuaalikasvatuksen parissa erityisesti tyttösensitiivisestä näkökulmasta.

Teoriatiedon sekä Simolalta saatujen neuvojen pohjalta teematuntien aiheiksi muodostuivat parisuhde ja seksuaalisuus sekä ehkäisy ja seksitaudit. Teemojen ympärille suunniteltiin Projektin tausta ja lähtökohdat -osiossa esitettyyn teoriatietoon sekä yhteistyökumppanin kanssa käytyihin keskusteluihin pohjaten toiminnallisia keskustelun alustuksia. Alustuksiksi muodostuivat Parisuhdesanastoa -osio (Liite 4), Tapauskuvaukset (Liite 5), Seksitaudit -tietovisa (Liite 6) sekä Ehkäisyvälineet tutuksi -osio (Liite 7). Lisäksi opiskelijat saivat omatoimisesti ja tarvittaessa ohjattuna harjoitella kondomin asettamista.

## 7.2 Projektin toteutus

Innovaatioprojekti toteutuspäivien tavoitteena oli syventää Omnian ammattiopistossa opiskelevien tyttöjen tietoutta seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä asioista heille mieluisia opetusmenetelmiä käyttäen. Toteutusta varten luotiin kirjallista materiaalia, joka on esitelty erikseen projektiraportin Projektin tuotokset -osiossa sekä erillisin liittein. Lisäksi toteutuspäiviä varten lainattiin toteutusta tukevaa materiaalia Metropolia ammattikorkeakoulun Tukholmankadun toimipisteestä sekä Espoon Tyttöjen Talolta. Toteutuspäivissä jaettavaa oheismateriaalia saatiin eri järjestöiltä. Osallistujia kannustettiin aktiivisuuteen ja kysymysten esittämiseen. Lisäksi yhdellä osallistujaryhmällä oli mahdollisuus lähettää etukäteen kysymyksiä teematuntien pitäjille seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyen. Näin pyrittiin varmistamaan se, että osallistujien tarpeisiin vastattaisiin parhaalla mahdollisella tavalla.

Projektin toteutus tapahtui joulukuun 2014 ensimmäisellä viikolla kolmen erillisen teematunnin muodossa Omnian ammattiopiston Espoon keskuksen toimipisteessä. Tilojen ja kohderyhmän löytyminen tapahtui yhteistyökumppanin avustuksella, ja toteutusorganisaatio otti projektin positiivisesti vastaan. Kaiken kaikkiaan toteutuspäiviin osallistui yhteensä 41 tyttöä. Kaikki projektityöntekijät osallistuivat jokaiseen teematuntiin, jotta tunnit saatiin onnistumaan mahdollisimman sujuvasti.

Ensimmäisen toteutuspäivän jälkeen projektityöntekijät arvioivat pidettyjen teematuntien onnistumista omien kokemustensa sekä oppilailta saadun palautteen perusteella ja kehittivät sen pohjalta toimintaansa toista toteutuspäivää varten. Toisen toteutuspäivän jälkeen projektityöntekijät kokoontuivat uudestaan arvioimaan kolmannen teematunnin onnistuneisuutta suhteessa projektille asetettuihin tavoitteisiin.

### 7.2.1 1. toteutuspäivä

Ensimmäisenä toteutuspäivänä pidettiin teematunnit kahdelle ryhmälle, joissa molemmissa oli 12 tyttöä. Kaikki ryhmien jäsenet halusivat osallistua tunneille vapaaehtoisuudesta huolimatta. Tuntien aikataulu ja projektityöntekijöiden vastuualueet tunnin aikana oli suunniteltu etukäteen. Tuntien alussa projektin yhteistyökumppani esiteltiin lyhyesti. Luokkahuoneisiin järjestettiin tila kondomin asettamisen itsenäistä harjoittelua sekä tunnilla jaettua oheismateriaalia varten.

Ensimmäisen ryhmän tunnin kesto oli 45 minuuttia. Ajan rajallisuuden vuoksi tunnilla käsitellyksi alustuksiksi valittiin Tapauskuvaukset sekä Ehkäisyvälineet tutuksi -osio. Tapauskuvaukset herättivät osallistujissa vähäistä keskustelua, ja ryhmä oli niiden suhteen yksimielinen. Ehkäisyvälineet tutuksi -osiossa keskustelua ryhmässä oli selkeästi enemmän. Tähän osioon liittyen osallistujien tiedoissa oli myös runsaasti puutteita, joten projektityöntekijät kokivat sen tarpeelliseksi. Tunnin kesto muodostui laadukkaan toteutuksen kannalta ongelmalliseksi, sillä ehkäisyvälineisiin liittyvistä väittämistä ei projektityöntekijöiden mielestä pystytty keskustelemaan tarpeeksi kattavasti. Ajan rajallisuuden vuoksi myös osallistujapalautteen kerääminen epäonnistui. Osallistujilla ei ollut myöskään aikaa jäädä harjoittelemaan kondomin asettamista tai tutustua oheismateriaaliin, jotka oli sijoitettu luokan etuosaan.

Toisen ryhmän tunnin kesto oli 1 tunti ja 15 minuuttia. Tämän ryhmän kanssa keskusteltiin kaikista toteutusta varten suunnitelluista alustuksista. Tapauskuvaukset ja Ehkäi-

syvälineet tutuksi -osio käytiin läpi koko ryhmän kesken. Seksitaudit -tietovisaa sekä Parisuhdesanasto -osiota varten ryhmä jaettiin kahtia. Tässä ryhmässä keskustelua syntyi paljon erityisesti osallistujien kesken kaikissa alustuksissa. Tässäkin ryhmässä aikataulu oli tiukka, minkä vuoksi palaute jouduttiin keräämään lyhemässä ajassa kuin oli suunniteltu. Tästä huolimatta palautelomakkeita saatiin täytettyinä takaisin kaikki jaetut kahdeksan kappaletta, joihin osa osallistujista oli vastannut yksin ja osa pareittain. Tälläkään tunnilla osallistujat eivät ehtineet harjoitella kondomin asettamista. Oheismateriaali oli puolestaan sijoitettu luokan uloskäynnin viereen, jolloin osallistujat pois lähtiessään tutustuivat selkeästi edellistä ryhmää enemmän tarjolla olevaan materiaaliin.

Osallistujilta saaduissa palautteissa toistui se, että he oppivat tunnin aika uusia asioita ehkäisyvälineistä ja seksitaudeista. Tunnin ohjelma ja käytetyt menetelmät koettiin mielekkäiksi. Tunnin sisältöön olisi toivottu myös vapaata keskustelua ja tunnin olisi toivottu kestäneen kauemmin. Saadun palautteen perusteella projektityöntekijät tulivat siihen tulokseen, että suunnitellut toteutusmenetelmät palvelivat projektin tavoitteita, eikä niitä sen vuoksi muutettu seuraavaa toteutuspäivää varten. Jotta seuraavassa toteutuspäivässä osallistujat saataisiin harjoittelemaan myös kondomin asettamista, päätettiin siihen varata tunnista erikseen aikaa.

### 7.2.2 2. toteutuspäivä

Toisena toteutuspäivänä teematunti pidettiin yhdelle osallistujaryhmälle, jossa oli 17 tyttöä. Tunnin kesto oli kaksi tuntia ja 15 minuuttia, johon sisällytettiin viidentoista minuutin tauko. Tälläkin kertaa kaikki ryhmän jäsenet halusivat osallistua tunneille vapaaehtoisuudesta huolimatta. Tunnin aikataulu ja projektityöntekijöiden vastuualueet tunnin aikana oli suunniteltu etukäteen. Tunnin aloituksessa ja tilan järjestelyssä meneteltiin kuten ensimmäisenä toteutuspäivänä.

Tunti aloitettiin tapauskuvauksilla, jotka herättivät ryhmässä keskustelua, ajatuksia sekä muutamia kysymyksiä. Mielipiteet tapauskuvausten hyväksyttävyydestä myös vaihtelivat ryhmäläisten kesken. Ehkäisyvälineet tutuksi -osion toteutus tapahtui niin ikään koko ryhmän kesken. Ehkäisyvälineistä syntyi paljon keskustelua ja niitä tutkittiin enemmän kuin muissa osallistujaryhmissä. Seksitaudit -tietovisaa, Parisuhdesanasto -osiota ja kondomin asettamisen harjoittelua varten osallistujaryhmä jaettiin kolmeen osaan. Projektityöntekijät jakoutuivat niin, että yksi ryhmäläinen ohjasi Parisuhdesanas-

toa -osiota ja kaksi ryhmäläistä kävi läpi Seksitaudit -tietovisaa. Jokainen pienryhmä sai vuorollaan käydä kondomin asettamisen itsenäisen harjoittelun rastilla, johon he halutessaan saivat ohjausta toiselta Seksitaudit -tietovisan vetäjistä. Rastin yhteyteen laitettiin esille myös oheismateriaalit, jotta osallistujat tutustuisivat niihin.

Palautetta kerättiin kaikilta osallistujilta ja lomakkeita saatiin takaisin yhteensä 16 kappaletta. Palautteista kävi ilmi, että lähes kaikki osallistujat oppivat jotain uutta tunnin aikana ja käytetyt menetelmät koettiin hyvinä sekä mielekkäinä. Positiivista palautetta tulikin erityisesti tunnin toiminnallisuudesta. Suosituin menetelmä palautteiden perusteella oli selkeästi Parisuhdesanastoa -osiota.

Viimeisen osallistujaryhmän kanssa toteutus oli projektityöntekijöiden mielestä laadukain ja onnistunein tuntiin varatun ajan ansiosta. Myös osallistujaryhmän koko oli projektityöntekijöiden mielestä optimaalinen. Kaikki suunnitellut alustukset ehdittiin käydä kattavasti läpi ja aikataulusuunnitelmassa pysyttiin erinomaisesti. Projektityöntekijöistä vaikutti myös siltä, että tauon pitäminen auttoi osallistujaryhmän aiheeseen keskittymistä. Osallistujaryhmä oli aktiivinen, joten keskustelua syntyi runsaasti. Lisäksi ilmapiiri ryhmässä oli salliva, mikä varmasti mahdollisti sen, että epäselvistä asioista uskallettiin kysyä.

### 7.3 Projektin esittely

Projekti esiteltiin 4.12.2014 Metropolia ammattikorkeakoulun Tukholmankadun toimipisteen ala-aulassa posterin muodossa. Kaikki projektityöntekijät olivat esittelytilaisuudessa paikalla kertomassa projektin suunnittelusta ja toteutuksesta siitä kiinnostuneille. Samassa esittelytilaisuudessa esiteltiin samanaikaisesti muitakin Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hankkeeseen tehtyjä innovaatioprojekteja. Esittelypäivään oli kutsuttu projektien yhteistyökumppaneita sekä Tukholmankadun toimipisteen lehtoreita.

## 8 Projektin toteutumisen arviointi

### 8.1 Projektin luotettavuus

Innovaatioprojektin tuotoksena syntyneiden teematuntien suunnitteluun käytettiin vain luotettavista lähteistä etsittyä ja saatua tietoa. Päivän ohjelma sekä sen menetelmät suunniteltiin vastaamaan tutkimusten ja kouluterveyskyselytilastojen pohjalta löydettyjä tyttöjen tarpeita sekä toiveita. Nuorille suunnattujen tutkimusten perusteella valikoitiin aiheita, jotka tutkimuksissa koettiin tärkeiksi, ja joissa kouluterveyskyselyissä ammattipistoikäisillä tytöillä oli eniten tiedon puutetta. Teematuntien toiminnallista ohjelmaa suunniteltaessa hyödynnettiin Bayerin, MSD:n sekä Väestöliiton internetsivuja, joita voidaan pitää näihin teemoihin liittyen luotettavina.

Kätilöiden koulutukseen sisältyy runsaasti seksuaali- ja lisääntymisterveyden opetusta. Kaikki kätilötyön opintojaksot tukivat projektityöntekijöiden teematunneissa tarvittavaa seksuaali- ja lisääntymisterveysosaamista. Tällaisia opintojaksoja olivat erityisesti esimerkiksi seksologia ja seksuaaliterveyden edistäminen -opintojaksot. Kätilökoulutuksesta saatua tietoa voidaan pitää luotettavana ja ajantasaisena.

## 8.2 Aikataulussa pysyminen ja resurssien käyttö

Projektin suunnitteluvaiheessa luotiin aikataulusuunnitelma, jota täydennettiin projektin edetessä (Taulukko 2). Projektia varten oli varattu yhdeksän työviikkoa. Varsinaisia projektin työstämisviikkoja oli kuitenkin seitsemän, sillä yhteistyökumppanin löytäminen ja projektiaiheen varmistuminen osoittautuivat hankalaksi. Tämä tiukensi väistämättä projektin aikataulua entisestään. Projektin aikana projektityöntekijöillä oli myös muita opintoja, jotka veivät osansa projektin suunnitteluun ja toteutukseen kaavaillusta aikataulusta.

Tiukasta aikataulusta huolimatta suunnitelmassa pystyttiin hyvin, sillä projektiryhmäläiset sitoutuivat aikataulusuunnitelmaan sekä sovittuihin tapaamisiin. Alustavaa suunnitelmaa korjailtiin vain vähän suunnitelman täydentämisen lisäksi. Projektin eniten aikaa vieviksi osuuksiksi muodostuivat yhteistyökumppanin hankkiminen, projektisuunnitelman laatiminen sekä teematunteihin liittyvien rastien suunnitteleminen.

Jokaiselle projektityöntekijälle jaettiin projektin alussa omat vastualueensa. Lisäksi jokainen ryhmäläinen oli vastuussa projektin etenemisestä. Projektisuunnitelmaa kirjoitettiin ja teematuntien ohjelmaa visioitiin sekä suunniteltiin yhdessä, mikä koettiin ryhmässä toimivaksi ja tehokkaaksi. Työskentelyssä pyrittiin hyödyntämään jokaisen projektityöntekijän vahvuuksia pyrkien kuitenkin samalla myös siihen, että kaikki projekti-

työntekijät oppisivat projektissa työskentelystä. Haastavaa projektin ajankäytön kannalta oli se, että yhdellä projektityöntekijöistä oli toinen samanaikainen projekti tämän innovaatioprojektin kanssa, jolloin hänen ajankäyttönsä jakaantui sekä tämän että toisen projektin kesken.

Aikataulussa pysymisen mahdollistamiseksi projektityöntekijöiden oli rajattava toteutuspäivien määrä kahteen, vaikka kysyntää useammalle päivälle olisi ollut. Tämän vuoksi voidaan ajatella, että projektiin käytössä olleet resurssit eivät olleet riittäviä projektin aiheuttamaan kysyntään nähden.

### 8.3 Budjetin toteutuminen

Koska projekti toteutettiin osana projektityöntekijöiden innovaatio-opintoja, ei projektille ollut olemassa sisäistä tai ulkoista rahoitusta. Näin ollen projektin kokonaiskulut luonnollisesti jäivät todella pieniksi eikä suunniteltua budjettia ylitetty. Suurimmat kustannukset projektissa muodostuivat kuvitteellisista palkkakuluista (Liite 2), joita ei todellisuudessa projektityöntekijöille maksettu. Toteutusorganisaatiosta saadut toteutustilat olivat ilmaiset. Mainontaan ei tarvinnut investoida, koska päiviin osallistuminen kuului ennalta sovittujen tyttöryhmien koulupäivien sisältöön.

Teematuntien oheismateriaalihankinnat saatiin projektissa ilmaiseksi eri järjestöjen kautta. Lisäksi Metropolia ammattikorkeakoulun Tukholmankadun toimipisteestä ja yhteistyökumppanin kautta saatiin lainaksi toteutusta tukevaa materiaalia. Kuluja muodostui ainoastaan tulostuspapereista, jota tarvittiin toiminnallisten keskustelualustuksien toteuttamiseen sekä projektin esittelyyn.

### 8.4 Eettinen onnistuminen

Seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien asioiden käsittelyssä pitää ottaa huomioon se, että kyseisiin aihealueisiin liittyvät asiat ovat usein intiimejä ja henkilökohtaisia. Tämän vuoksi aiheita pitää käsitellä sen mukaisesti. Teematuntien toteuttamisessa eettisyys huomioitiin kertomalla osallistujille, että heillä on halutessaan mahdollisuus poistua luokasta, jos he kokivat jonkin aihealueen käsittelyn kiusallisena tai epämiellyttävänä tai eivät muuten vain halunneet olla paikalla. Osallistujille kerrottiin myös projekti-

työntekijöiden salassapitovelvollisuudesta. Lisäksi heitä kehoitettiin jättämään tunnilla puhutut asiat luokan seinien sisäpuolelle.

Teematunteihin osallistuneiden nuorten kanssa pyrittiin toimimaan mahdollisimman tasavertaisessa vuorovaikutuksessa. Nuoria kohdeltiin arvostaen ja ymmärtäen samalla rohkaisten keskustelemaan ja kysymään asioista. Teematunteihin osallistuneiden nuorten henkilöllisyys pysyi anonyyminä. Myös palaute teematunneista kerättiin nimettömänä.

## 8.5 Itsearviointi

Innovaatioprojektin tarkoituksena oli, että projektiryhmäläiset harjoittelivat innovatiivista ajattelua ja oppivat projektityöskentelyä. Projektin alussa ryhmäläiset innovoivat yhdessä aihetta, toteutustapaa ja yhteistyökumppania projektille. Kaikille ryhmäläisille jaettiin lisäksi omat vastuualueensa. Suurimmaksi osaksi kaikista projektiin liittyvistä asioista kuitenkin vastattiin yhdessä, koska projektiryhmä oli melko pieni ja tiivis. Asioista yhdessä vastaaminen varmasti paransi yhteishenkeä ja kaikkien tyytyväisyyttä projektin etenemiseen sekä tuotoksiin. Projektityöskentely sujui hyvin ja aikataulussa pysyminen onnistui, vaikka alkuun se arveluttikin, koska projektiin varattu aika oli kovin lyhyt. Toisaalta tiukasta aikataulusta oli siinä mielessä hyötyä, että se takasi tiiviin työskentelyn projektin parissa ja projektiin liittyvät asiat hoidettiin mahdollisimman sujuvasti.

Projektityöskentelyn lisäksi projektityöntekijät saivat projektin toteutuksen myötä kokemusta nuorten kanssa työskentelystä ja seksuaalikasvattajina toimimisesta. Kenelläkään projektiryhmäläisellä ei ollut aiempaa kokemusta tällaisesta, joten kokemus oli erittäin opettavainen ja arvokas. Teematunteja varten valmistautuminen sekä teorianetsiminen ja kertaaminen olivat nekin oppimiskokemuksia projektiryhmäläisille.

Kaikki projektityöntekijät olivat kättilöopiskelijoita, joten moniammatillista yhteistyötä ei projektin sisällä ollut. Moniammatillinen yhteistyö kuitenkin toteutui projektissa yhteistyökumppanin kautta, sillä projektin yhteyshenkilö Heidi Simola vastaa seksuaalivonnasta ja -kasvatuksesta Espoon Tyttöjen Talolla. Yhteyshenkilöltä saatiin muun muassa neuvoja ja vinkkejä nuorten kanssa toimimiseen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien asioiden käsittelyyn. Toiminta yhteistyökumppanin sekä toteutusorganisaation kanssa onnistui erittäin sujuvasti koko projektin ajan ja kaikille osapuolille jäi saadun palautteen perusteella positiivinen mieli yhteistyöstä.





## 8.6 Pohdinta ja ehdotukset jatkotoimenpiteistä

Innovaatioprojektin tavoitteena oli Omnian ammattiopistossa opiskelevien tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveystietouden syventäminen nuorten mielekkäiksi kokemia toteutusmenetelmiä käyttäen. Näihin tavoitteisiin päästiin niin projektityöntekijöiden mielestä kuin osallistujilta saadun palautteen perusteella hyvin.

Palautelomakkeita palautui yhteensä 24 kappaletta. Niistä suurimmassa osassa osallistujat kertoivat oppineensa tunnin aikana uusia asioita erityisesti ehkäisymenetelmistä ja seksitaudeista. Suurimmassa osassa palautelomakkeita kävi myös ilmi se, että osallistujat kokivat käytetyt toiminnalliset toteutusmenetelmät mielekkäiksi ja kivoiksi. Tuntien aikana etenkin toisen ja kolmannen osallistujaryhmän kanssa saatiin aktivoitua lisäksi runsaasti keskustelua erityisesti opiskelijoiden kesken mutta myös yleisesti koko ryhmänä. Näissä ryhmissä myös projektityöntekijöiden mielestä projektille asetettuihin tavoitteisiin päästiin, sillä alustetuista aiheista ehdittiin keskustella kiirehtimättä ja suurin osa oppilaista näytti pitäneen tunnin sisällöstä.

Ensimmäiseltä osallistujaryhmältä ei ehditty kerätä palautetta, joten heidän kanssaan tavoitteisiin pääsemisen arviointi perustui ainoastaan projektityöntekijöiden mielipiteisiin. Tämän ryhmän kanssa rajallinen ja lyhyt aika vaikutti väistämättä tunnille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen, eikä niitä täytetty yhtä hyvin kuin toisen ja kolmannen ryhmän kanssa. Vaikka käytettyjä menetelmiä tämän tunnin osalta karsittiin etukäteen puolella, ei ehkäisymenetelmistä ehditty puhua niin kattavasti ja keskustellen kuin projektityöntekijät olivat suunnitelleet. Myös yleinen alustettuihin teemoihin liittyvä keskustelu osallistujien kesken ja koko ryhmänä oli vähäisempää.

Osallistujien suhtautuminen tunteihin oli pääosin myönteinen niin saadun palautteen kuin tuntien ilmapiirinkin perusteella. Kaikki toteutusryhmien tytöt halusivat osallistua tunteihin niiden vapaaehtoisuudesta huolimatta. Keskustelua alustettuihin aiheisiin liittyen syntyi ja tytöt osallistuivat niihin kiitettävästi. Toki osallistujien keskuudessa oli myös havaittavissa aiheeseen liittymätöntä keskustelua, mutta tämä saatiin melko hyvin rajattua siten, ettei se häirinnyt toteutusta ja muiden osallistujien keskittymistä. Toisessa ja kolmannessa ryhmässä myös kysymyksiä alustuksiin liittyen tuli runsaasti ja niihin vastattiin saman tien. Kysymykset olivat asiallisia ja liittyivät kulloinkin keskusteltuun aihealueeseen.

Toteutuspäivissä käytetyt menetelmät olivat osallistujien mielestä pääosin kivoja ja mielekkäitä, kuten on jo aiemmin mainittu. Myös projektityöntekijät kokivat laatimansa menetelmät pääosin onnistuneiksi. Erityisesti Ehkäisyvälineet tutuksi -osio herätti paljon keskustelua osallistujien kesken ja yleisesti ryhmänä. Ehkäisyvälineisiin liittyvässä tietoudessa oli osallistujilla myös paljon puutteita. Tämän osion läpikäyntiin kului enemmän aikaa, kuin projektityöntekijät olivat ennen toteutuspäiviä suunnitelleet. Ensimmäisen osallistujaryhmän kanssa osion läpikäynnissä tulikin kiire, mikä väistämättä vaikutti projektiryhmän onnistumisen kokemuksiin.

Osallistujien mielestä selkeästi suosituin toteutusmenetelmä oli Parisuhdesanastoa -osio. Tämä osio toteutettiin vain toisen ja kolmannen osallistujaryhmän kanssa, ja näissä ryhmissä keskustelua unelmien parisuhteesta ja kumppanista syntyikin runsaasti. Tapauskuvaukset -osio herätti osallistujissa puolestaan vähemmän keskustelua kuin projektiryhmä oli etukäteen ajatellut, mutta myös se koettiin palautteissa hyväksi menetelmäksi. Seksitaudit -tietovisa pidettiin Parisuhdesanastoa -osion tavoin vain toiselle ja kolmannelle ryhmälle. Palautteiden perusteella useat osallistajat saivat tästä osiosta uutta tietoa, mikä oli yksi innovaatioprojektin tavoitteista.

Kondomin asettamisen harjoittelu selvästi jännitti tunteihin osallistuneita tyttöjä. Ensimmäisessä ja toisessa ryhmässä kukaan ei tätä vapaaehtoisesti uskaltanutkaan harjoittelemaan, joten kolmannen ryhmän kohdalla päätettiin järjestää tähän erikseen aikaa. Se vaikutti projektityöntekijöiden mielestä harjoitteluun uskaltautumiseen, sillä kolmannessa ryhmässä useat tytöt harjoittelivat kondomin asettamista. Jatkossa samantyyllisiä teematunteja pidettäessä kannattaakin siis myös kondomin asettamisen harjoitteluun varata oma aikansa.

Teematunteja suunniteltaessa oli kaavailtu, että oppilailta olisi saatu ennakkoon kysymyksiä, joihin tuntien aikana olisi vastattu. Kysymyksiä ei kuitenkaan ensimmäiseltä ja kolmannelta ryhmältä ollut ehditty kerätä, eikä toisessa ryhmässä niitä ollut nousnut. Jatkossa tuntien käyttäjälähtöisemmän suunnittelun mahdollistamiseksi tulisikin kysymyksiä kerätä aktiivisemmin.

Innovaatioprojektin kautta Metropolia ammattikorkeakoulu ja Espoon Tyttöjen Talo saivat näkyvyyttä Omnian ammattiopiston alueella. Jokaisen teematunnin alussa projektityöntekijät pitivät lyhyen esittelyn itsestään sekä projektin yhteistyökumppanista. Lisäksi jaettiin yhteistyökumppanin pyynnöstä Espoon Tyttöjen Talon seksuaalineuvonnan

Pop-in -vastaanoton esite jokaiselle tunteihin osallistuneelle ja osallistujilla oli mahdollisuus ottaa mukaansa Espoon Tyttöjen Talon toiminnasta kertova esite.

Espoon Tyttöjen Talo oli projektin aihetta ajatellen erittäin hyvä ja luonteva yhteistyökumppani. Yhteyshenkilönä toimineen Heidi Simolan kiinnostus projektia kohtaan oli yksi projektin ehdottomista voimavaroista, sillä hänen kokemuksensa seksuaalivonnasta ja -kasvatuksesta tukivat projektin ja sen toteutuksen onnistumista. Espoon Tyttöjen Talon kautta projektille järjestyi toteutusorganisaatio sekä kohderyhmä, jolla tiedettiin olevan tarvetta seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvälle ohjaukselle.

Toteutusorganisaationa toimineessa Omnian ammattiopistossa innovaatioprojektin toteutukseen suhtauduttiin alusta alkaen positiivisesti. Toteutuksen suunnittelu teematunteihin osallistuvien ryhmien opettajien kanssa onnistui nopeasti ja ongelmitta. Tämän johdosta projektiryhmä meni pitämään teematunteja Omniaan luottavaisin mielin tuntien olonsa tervetulleeksi. Ryhmien opettajat ilmaisivat selkeästi projektityöntekijöille, että tällaiselle toiminnalle oli tarvetta, ja Omniassa olisikin ollut kysyntää useammalle teematunnille, kuin projektiryhmällä oli mahdollisuus toteuttaa. Omnian ammattiopistossa ollaankin halukkaita myös jatkossa osallistumaan samankaltaiseen toimintaan.

Teematuntien suunnitelma on tämän raportin liitteinä nähtävillä kaikille halukkaille. Tämän vuoksi innovaatioprojektin tuotoksia voivat työelämässään hyödyntää esimerkiksi seksuaalikasvattajat, jotka kaipaavat ideoita työskentelynsä tueksi. Koska kysyntää teematunneille riitti, alettiin projektityöntekijöiden kesken pohtia myös sitä, voisiko tulevaisuudessa esimerkiksi kättilö toimia yrittäjänä, joka tarjoaisi tällaisia seksuaalikasvatuspalveluja. Tunteja varten suunniteltua materiaalia voitaisiin yksittäisten tuntien lisäksi hyödyntää laajemmin myös esimerkiksi seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien teemapäivien suunnittelussa.

Jatkossa toimintaa voisi kehittää siten, että samankaltaisiin teematunteihin varattaisiin aikaa vähintään kaksi tuntia tai jopa enemmän, jotta toteutus onnistuisi mahdollisimman laadukkaasti. Kysymysten keräämistä osallistujilta voitaisiin kehittää esimerkiksi tutustumalla ryhmään etukäteen näin rohkaisten heitä tai järjestämällä osallistujille mahdollisuuden jättää kysymyksensä esimerkiksi suljettuun laatikkoon, jonka projektiryhmä kävisi ennen teematuntia tyhjentämässä. Lisäksi osallistujien kanssa voisi etukäteen keskustella siitä, millaisia teemoja he haluaisivat seksuaali- ja lisääntymisterveysaiheisella tunnilla läpikäytävän.

## Lähteet

Bildjuskin, Katriina – Malmberg, Ari 2000. Kerro meille seksistä – Nuoren seksuaalikasvatus. 1. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ehkäisyneetti 2014. Bayer. Verkkodokumentti. <<http://www.ehkaisyneetti.fi/fi/bayer/>>. Luettu: 17.11.2014.

HIV-säätiö / HIV-tukikeskus 2014. HIV-tukikeskus. Verkkodokumentti. <<http://hivtukikeskus.fi/hiv-tukikeskus-2/>>. Luettu: 17.11.2014.

Hybridikampus 2014. Metropolia ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <<https://wiki.metropolia.fi/pages/viewpage.action?pageId=92083034>>. Luettu 24.10.2014.

Järvinen, Sari 2007. Seksuaaliopetus yläkoulussa: mitä, milloin ja miten – Lukion 2. ja 3. luokan oppilaiden ajatuksia seksuaalisuudesta ja sen opetuksesta yläkoulussa. Pro gradu. Terveyskasvatus. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/12292> >

Kouluterveyskysely 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely>>. Luettu 30.10.2014. Seksuaaliterveys 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Laakso, Sari 2008. 9.-luokkalaisten nuorten toiveita ja ehdotuksia koulun seksuaaliopetuksesta. Pro gradu. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/18530>>

Lassila, Sirpa – Rantanen, Teemu (toim.) 2012. Käyttäjälähtöisyyttä oppimassa – SYM BIO Living Lab -hankkeen kokemuksia käyttäjälähtöisestä tapahtumatuotannosta. Haa-ga-Helia Ammattikorkeakoulu. Multiprint Vantaa.

Meyer, Aleksandra 2013. Käyttäjälähtöinen hybridikampus -hanke sai rahoitusta. Metropolia ammattikorkeakoulu. Verkkodokumentti. <<http://hyvinvointi.metropolia.fi/kayttajalahtoinen-hybridikampus-hanke-sai-rahoitusta/>>. Luettu 13.11.2014.

Nummelin, Raija 2000. Seksuaalikasvatusmateriaalit – pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy Juvenes Print. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa: <<http://tampub.uta.fi/handle/10024/67057>>.

Omnia 2014. Tietoa Omniasta. Verkkodokumentti. <<https://www.omnia.fi/web/omnia/tietoa-omniasta>>. Luettu: 13.11.2014.

Omnia ammattiopisto 2014. Koulutustarjonta. Verkkodokumentti. <<https://www.omnia.fi/web/ammattiopisto/koulutustarjonta>>. Luettu: 13.11.2014.

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa: <[http://www.oph.fi/saadokset\\_ja\\_ohjeet/opetussuunnitelmien\\_ja\\_tutkintojen\\_perusteet/perusopetus](http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus)>.

RFSU 2010. Historia. Verkkodokumentti. <<http://www.rfsu.se/fi/Suomi/RFSU/RFSUn-historia/>>. Luettu: 17.11.2014.

Rouffiange-Ahmad, Camilla 2014. Oppimistilat – Metropolian kampus, Tila- ja valaistussuunnitelma. Projekti 1 ja 2. Innovaatioprojekti. Metropolia ammattikorkeakoulu. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa <<https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/105349987/KAMPUS+oppimistilat+CaCamil+Rouffiange-Ahmad.pdf?version=1&modificationDate=1399369875000>>.

Ruuska, Kai 2007. Projektiviestintä - väline ja voimavara. Teema-artikkeli. HytKy 3/2007. 13 - 15.

Silfverberg, Paul 1998. Ideasta projektiksi – Projektisuunnittelun käsikirja. 4. painos. Helsinki: Oy Edita Ab.

Seksuaaliterveys 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset/tulokset-aiheittain/seksuaaliterveys>>. Luettu 30.10.2014.

Sukupuolisensitiivisyys 2014. Tyttöjen Talo – Helsingin Tyttöjen Talo. Verkkodokumentti. < <http://www.tyttojentalo.fi/sukupuolisensitiivisyys>>. Luettu 25.11.2014.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asettama papilloomavirustautien torjuntatyöryhmän selvitys 2011. Raportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa < <http://www.julkari.fi/handle/10024/80336>>.

Turunen, Julia – Mähönen, Merja – Pennanen, Tero 2014. Metropolia Campus – Creek. Innovaatioprojekti. Metropolia ammattikorkeakoulu. Luettavissa myös sähköisesti osoitteessa < [https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/92083034/Myllypuro\\_kattoterassi.pdf?version=1&modificationDate=1413187863000](https://wiki.metropolia.fi/download/attachments/92083034/Myllypuro_kattoterassi.pdf?version=1&modificationDate=1413187863000)>.

Ylitalo-Kallio, Päivi 2012. Osallistava suunnittelu. Kirjoitelma. Interaktiivisen median suunnittelun tutkimus 2012.

## Viestintäsuunnitelma

Mikä	Kohderyhmä	Syy	Kuinka usein	Tapa
<b>Aloitustapaaminen</b>	Innovaatio-opiskelijat	Projektiaiheiden pohdinta ja aikataulu.	Vain 10.10.2014.	Koko ryhmä samassa luokassa.
<b>Projektisuunnitelman kirjoittaminen</b>	Projektiryhmä	Aiheen pohdintaa ja projektin suunnittelua, tiedonhakua. Yhteydenotto yhteistyötahoon.	Projektisuunnitelman kirjoittaminen alkaen vko 43, tarvittaessa muutoksia myöhemmin.	Projektiryhmän tapaamiset koulun kirjaston tiloissa, kirjoittaminen Wordilla laajan työn pohjaan.
<b>Projektin käynnistystapahtuma</b>	Innovaatio-opiskelijat	Projektisuunnitelmien esittely.	24.10.2014	Koko ryhmä samassa luokassa.
<b>Ryhmätapaamiset</b>	Projektin jäsenet. Ohjaaja Liisa Rytkönen-Kontturi mukana 6.11.2014	Suunnitellaan projektia ja sen vaiheita, keskustellaan työnjaosta, kirjoitetaan yhteenveto	Sovittu yhdessä viikolla 43 kaikki tapaamiset viikolle 49 asti.	Oppilaitoksen tiloissa.
<b>Sidosryhmätapaamiset</b>	Projektin jäsenet ja Espoon Tyttöjen Talo, Heidi Simola	Projektin kohderyhmän päättäminen ja toteutuksen suunnittelu.	29.10. ja 20.11.2014.	Espoon Tyttöjen Talolla ja oppilaitoksen tiloissa.
<b>Asiakastapaamiset</b>	Omnian ammatitopistossa opiskelevat tytöt	Seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematunnit	2.12. ja 4.12.2014.	Omnian ammatitopisto, Espoon keskus.
<b>Sähköinen viestintä</b>	Projektin jäsenet, ohjaaja, yhteistyötaho, toteutusorganisaatio sekä muut projektin osalliset organisaatiot.	Yhteydenpito yhteistyötahoon sekä toteutusorganisaation lehtoreihin. Oheismateriaalipyynnöt eri järjestöiltä. Ohjaustapaamisen sopiminen ohjaajan kanssa.	Tarvittaessa.	Sähköposti.
<b>Projektin sisäinen viestintä</b>	Projektin jäsenet, ohjaaja	Tapaamisista sopiminen. Ajantasainen	Tarvittaessa.	Sähköposti, mobiiliviestintä

	Liisa Rytkönen-Kontturi	tiedonkulku.		
<b>Projektin etenemistä tiedottaminen</b>	Innovaatio-opiskelijat, ohjaaja Liisa Rytkönen-Kontturi	Projektin etenemisestä tiedottaminen, projektin ulkopuolelta tulevat kehittämissuhteet.	Seminaareissa	Seminaareissa käytävät keskustelut.
<b>Projektin tuloksista tiedottaminen</b>	Projektin jäsenet, muut kiinnostuneet	Posteresitys	4.12.2014	Oppilaitoksen tiloissa
<b>Projektin esittelytilaisuudet</b>	Innovaatio-opiskelijat	Projektivaiheen hyväksyttäminen ohjaajalla, muiden projektien kommentointi.	Kaikissa projektin vaiheissa (seminaari x2).	Oppilaitoksen tiloissa



**Projektibudjetti**

<i>Kustannuslaji</i>	<b>Kustannuslajin sisältämät menot</b>	<b>Suunnitellut kulut</b>	<b>Toteutuneet kulut</b>
<i>Asiantuntijoiden palkkiot</i>	Projektityöntekijöiden palkat 135hx3	5621,4 euroa	0 euroa
<i>Asiantuntijoiden kulut</i>	Matkakulut projektityötä koululla tehtäessä (seutulippu 24x2)	90,72 euroa	90,72 euroa
	Matkakulut toteutusorganisaatioon Espoon keskukseen omalla autolla (yhteensä 45km)	5 euroa	6 euroa
	Matkakulut materiaalihankintoja varten (Helsingin sisäisen liikenteen lippu x2)	1,96 euroa	1,96 euroa
<i>Muut projektin kulut</i>	Päivän aikana jaettava oheismateriaali (lehtiset, kondomit)	0 euroa	0 euroa
	Opetuksessa käytettävät välineet (ehkäisyvälineet, tulostettu materiaali)	5 euroa (tulostuspaperi 500 kpl )	5 euroa
	Tilavuokrat (kokoustila koululta, toteutustilat Omnian ammattiopistolla)	0 euroa	0 euroa

## Suunnitelma toiminnalliseen seksuaali- ja lisääntymisterveyden teematuntiin

Päädyimme jakamaan päivät kahden teeman ympärille. Alla esittelemme teemat, ja niiden alle suunnittelemmme aktiviteetit/keskustelualustukset. Päivä aloitetaan lyhyellä vetäjien ja Espoon Tyttöjen Talon esittelykierroksella sekä aihealueiden esittelyllä. Aktiviteeteista tapauskuvaukset sekä ehkäisyvälineet tutuksi -osiot tehdään yhdessä koko ryhmän kanssa, muissa osioissa luokka jaetaan kahtia. Mikäli oppilas tuntee jonkin aihealueen kiusalliseksi/epämiellyttäväksi tai ei vain halua osallistua päivään, voi hän poistua paikalta. Päivän aikana jaamme oppilaille eri yhteistyötahoilta saatua informaatiota. Lopuksi keräämme oppilailta palautetta päivän sisällöstä ja annamme heidän vapaasti esittää kysymyksiä.

### PARISUHDE JA SEKSUAALIOIKEUDET

#### 1. Parisuhdesanastoa

Rastilla kerrallaan puolet luokasta, josta opiskelijat jaetaan vielä noin neljän hengen ryhmiin. Rastilla on tarkoituksena keskustella ja pohtia ohjatusti unelmien parisuhdetta/kumppania kuvaavien sanojen avulla omia toiveitaan/odotuksiaan parisuhteeseen liittyen. Alla esimerkkejä rastin toiminnasta.

*Jokaiselle opiskelijalle annetaan viisi parisuhdetta/puolisoa kuvaavaa sanaa. Jokainen saa ottaa viidestä sanasta yhden valitsemansa sanan pois, jota ei toivo kumppaniltaan/parisuhteeltaan. Loppuja sanoja oppilaat voivat vaihdella ryhmän kesken, tarkoituksena "muodostaa" kumppani/parisuhde, jossa voisi olla.*

*Jokainen saa valita kolme sanaa kuvaamaan ihanne puolisoaan/parisuhdettaan sekä kolme sanaa, jotka kuvaavat sitä, mitä ei missään nimessä halua parisuhteeseen. Tämän jälkeen mietitään pystyisikö sietämään esimerkiksi yhtä huonoa ominaisuutta puoliossa/suhteessa, jos siinä olisi silti kaikki kolme hyvää ominaisuutta.*

#### 2. Tapauskuvaukset

Esitellään lyhyitä tapauksia parisuhteeseen ja seksuaalioikeuksiin liittyen. Oppilaat pohtivat pienryhmissä, onko tapaus heidän mielestään OK/hyväksyttävää, seksuaalista häirintää vai seksuaalirikos. Oppilaat ilmaisevat kantansa värikorttien avulla (vihreä/keltainen/punainen). Oppilaiden mielipiteistä keskustellaan yhdessä, jonka jälkeen pohditaan vielä, miten kyseisessä tilanteessa olisi voinut toimia/menetellä. Alla esimerkkikuvaus.

*Mira oli ollut illan kotibileissä ystäviensä kanssa ja lähtenyt sieltä kotiin noin klo 2.00 erään miespuolisen kaverinsa kanssa. Mira oli hieman humalassa, ei kuitenkaan kovin paljon. Miran asunnolla mies muuttui väkivaltaiseksi ja pakotti Miran yhdyntään. Tämän jälkeen hän häipyi sanomatta mitään. Mira itki ja aikoi soittaa terveyskeskukseen kysyäkseen neuvoa, mutta sitten hän ajatteli, "että kukaan ei uskoisi häntä tai ottaisi vakavasti, koska hän oli itse vapaaehtoisesti päästänyt tuntemansa miehen asuntoonsa ja vielä bileiden päätteeksi. Hän oli*

*ollut yksinkertaisesti tyhmä ja päätti vaieta asiasta". Mira meni suihkuun ja pesi itsensä perusteellisesti useamman kerran.*

## EHKÄISY JA SEKSITAUDIT

### 1. Seksitaudit -tietovisa

Tietovisan kysymykset on muotoiltu niin, että niihin voi vastata joko OIKEIN/VÄÄRIN. Kysymyksiin vastataan pareittain ja rastille osallistuu samanaikaisesti puolet luokasta. Kaikkien vastattua vastaukset käydään läpi yhdessä keskustellen.

### 2. Ehkäisyvälineet tutuksi

Pareille/pienryhmille jaetaan yksi ehkäisyväline/kuva siitä sekä lausepakka, jossa on eri väittämiä ehkäisyvälineisiin liittyen. Ryhmä valitsee väittämistä ne, jotka heidän mielestään kuvaavat kyseistä ehkäisyvälinettä/sen tehoa/ominaisuuksia ym. Tämän jälkeen keskustellaan yhdessä ryhmien valinnoista ja vastauksista.

### 3. Kondomin asettamisen harjoittelu

Oppilaat saavat omatoimisesti harjoitella kondomin asettamista "sokkona". Rastilla on kuvalliset sekä kirjalliset ohjeet kondomin asettamisesta sekä säilyttämisestä. Tarvittaessa/pyydettyäessä annamme oppilaille ohjausta.

## OPPILAIEN OMAT KYSYMYKSET

Rohkaisemme oppilaita kysymään kysymyksiä koko päivän ajan. Lisäksi vastaamme päivän aikana oppilailta etukäteen saamiimme kysymyksiin.

## Parisuhdesanastoa -osio

Alla teematunnin parisuhdesanastoa -osiossa käyttämämme sanat sekä kaksi esimerkkitehtävää sanojen käyttöön.

Vastavuoroisuus	Urheus	Kumppanuus	Lyöminen	Kannustaminen	Tukeminen	Rohkaisu
Lapset	Huomaavaisuus	Toivo	Kauna	Nauru	Omistaminen	Epävarmuus
Arvostus	Kaipuu	Joustavuus	Kateus	Tunteettomuus	Huomioiminen	Toivo
Mullistava	Ilo	Pakottaminen	Rehelli-syys	Seksi	Häpeä	Hallitseminen
Nöyryyttäminen	Sinnikkyys	Inhimillisyy-syys	Hyväksyntä	Haavoittuvuus	Inho	Suostumus
Himo	Ehdottomuus	Suvaitsevaisuus	Kunnioitus	Usko	Vastenmielisyy-syys	Puhuminen
Kiukku	Intohimo	Muuttumaton	Mukavuus	Mustasukkaisuus	Kosketus	Uskottomuus
Läheisyys	Väkivalta	Aggressiivisuus	Pelko	Huolehtivaisuus	Kohteliaisuus	Tyylikkyys
Turvallisuus	Kärsivällisyys	Hellyys	Tuska	Yhteenkuuluvuus	Läheisyys	Suosio
Uskollisuus	Nautinto	Uhrautuminen	Piina	Rakkaus	Varakkuus	Hyvännäköisyys
Pysyvä	Ilkeys	Rehellisyys	Ystävyys	Romanttisuus	Välittäminen	Urheilullisuus
Ahkeruus	Takertuva	Kuuluisuus	Väheksyvä	Lahjominen	Kokemuksellisuus	Suloisuus
Luottamus	Siisteys					

Esimerkki1.

Opiskelijat jaetaan pienryhmiin. Jokaiselle ryhmäläiselle annetaan viisi parisuhdetta/puolisoa kuvaavaa sanaa. Jokainen saa ottaa viidestä sanasta yhden valitsemansa sanan pois, jota ei toivo kumppaniltaan/parisuhteeltaan. Loppuja sanoja oppilaat voivat vaihdella ryhmän kesken, tarkoituksena ”muodostaa” kumppani/parisuhde, jossa voisi olla.

## Esimerkki 2.

Jokainen saa valita kolme sanaa kuvaamaan ihanne puolisoaan/parisuhdettaan sekä kolme sanaa, jotka kuvaavat sitä, mitä ei missään nimessä halua parisuhteeseen. Tämän jälkeen mietitään pystyisikö sietämään esimerkiksi yhtä huonoa ominaisuutta kestämään puolisossa/suhteessa, jos siinä olisi silti kaikki kolme hyvää ominaisuutta.

## **Tapauskuvaukset**

Alla teematunteja varten laatimamme parisuhteeseen ja seksuaalioikeuksiin liittyvät tapauskuvaukset. Kuvauksia voi käytännön työssä muokata sen mukaan, minkä ikäisistä nuorista ohjattava ryhmä koostuu. Kuvaukset on jaettu ryhmiin sen mukaan, ovatko ne hyväksyttäviä/OK, seksuaalista häirintää vai seksuaalirikos.

### **HYVÄKSYTTÄVÄÄ/OK**

#### **Tapauskuvaus 1.**

16-vuotias lines ja hänen 20-vuotias kumppaninsa seurustelevat. He eivät ole vielä harrastaneet seksiä, mutta nyt molemmat kokevat sen ajankohtaiseksi. Linestä kuitenkin mietityttää kumppaninsa vanhempi ikä ja se voiko seksin harrastamisesta seurata kumppanille jotain ongelmia.

#### **Tapauskuvaus 2.**

Riikan koulukaveri on lähetellyt Riikalle työpäivän aikana Facebookissa viestejä, joissa hän kehuu Riikkaa mukavaksi ja kauniiksi. Riikka on asiasta alkuun hieman häkeltynyt, mutta pitää kuitenkin saamastaan huomiosta ja on vastannut hänen viesteihinsä samaan sävyyn.

### **SEKSUAALISTA HÄIRINTÄÄ**

#### **Tapauskuvaus 3.**

Siirin uusi koulukaveri on alusta alkaen kohdistanut Siiriin huomiota kehumalla hänen vaatetustaan ja ulkonäköään jatkuvasti. Lisäksi kehumiseen liittyy usein vihjailevia eleitä, kuten silmän iskemistä. Koulukaveri kehuu Siiriä heidän ollessaan kahden kesken, mutta myös muiden luokkalaisten kuullen. Siiri on huomauttanut kaverilleen, ettei pidä tämän antamasta huomiosta. Tästä huolimatta kaverin toiminta on jatkunut samanlaisena.

#### **Tapauskuvaus 4.**

Henna ja hänen kumppaninsa ovat olleet yhdessä puoli vuotta. Kahden kesken kumppani on Hennan mielestä ihana: hän ottaa Hennan huomioon, on hellä ja puhuu Hennalle kauniisti. Henna on kuitenkin huomannut, että kumppanin käytös häntä kohtaan muuttuu kun he ovat isommassa porukassa. Kumppani huorittelee häntä, ehdottelee hänelle kovaan ääneen suihinottoa ja kourii häntä. Henna on hyvin ahdistunut näissä tilanteissa ja on yrittänyt selittää kumppanilleen tunteitaan. Koska Hennan kumppani on kuitenkin niin ihana heidän ollessaan kahden kesken, Henna ei haluaisi jättää häntä.

#### **Tapauskuvaus 5.**

Minna on tavannut internetissä mukavan henkilön ja he ovat keskustelleet päivittäin. Alkuun Minnasta oli mukava keskustella uuden tuttavansa kanssa ja hän nautti tältä saamastaan kehuista ulkonäköönsä ja luonteeseensa liittyen. Nyt tämän puheet ovat kuitenkin muuttuneet seksuaalissävytteisiksi ja hän ehdottelee tapaamista. Hän on myös pariin otteeseen pyytänyt Minnaa lähettämään alastonkuvia. Minna kokee tämän

uuden puolen tuttavassaan ahdistavana ja on yrittänyt viestittää tälle, että ei pidä hänen toiminnastaan.

## **SEKSUAALIRIKOS**

### **Tapauskuvaus 6.**

Mira oli ollut illan kotibileissä ystäviensä kanssa ja lähtenyt sieltä kotiin noin klo 2.00 erään miespuolisen kaverinsa kanssa. Mira oli hieman humalassa, ei kuitenkaan kovin paljon. Miran asunnolla he suutelivat ja mies vihjaili, että he voisivat harrastaa seksiä. Mira suostui tähän, mutta tilanteen edetessä mies alkoi käyttäytyä pelottavasti ja Mira sanoi, että ei haluakaan mennä tämän pidemmälle. Mies ei kuitenkaan kuunnellut Miraa, vaan muuttui väkivaltaiseksi ja pakotti Miran yhdyntään. Tämän jälkeen hän häipyi sanomatta mitään. Mira itki ja aikoi soittaa terveyskeskukseen kysyäkseen neuvoa, mutta sitten hän ajatteli, ”että kukaan ei uskoisi häntä tai ottaisi vakavasti, koska hän oli itse vapaaehtoisesti päästänyt tuntemansa miehen asuntoonsa ja ollut aluksi halukas seksiinkin. Hän oli ollut yksinkertaisesti tyhmä ja päätti vaieta asiasta”. Mira meni suihkuun ja pesi itsensä perusteellisesti useamman kerran.

### **Tapauskuvaus 7.**

Maijan koulukaveri on jo jonkin aikaa kommentoinut hänen naisellista ulkonäköään (vaatetus, rinnat, takapuoli). Maija on yrittänyt hienovaraisesti sanoa kaverilleen, ettei pidä tämän antamasta huomiosta. Tästä huolimatta tämä on jatkanut toimintaansa ja tällä viikolla pariin otteeseen läimäyttänyt Maijaa takapuolelle heidän ollessa kahdestaan välitunnilla. Maijaa pelottaa ottaa asia puheeksi opettajan kanssa, koska hän pelkää tulevansa kiusatuksi, jos opettaja ottaa asian puheeksi luokassa.

### **Tapauskuvaus 8.**

Tintin arvosanat ovat huonontuneet ja Tintti menee keskustelemaan asiasta opettajansa kanssa. Opettajan työhuoneessa opettaja ehdottaa, että jos Tintti suostuu harrastamaan seksiä hänen kanssaan, Tintti pääsee läpi kurssista. Tintti suostuu ehdotukseen, koska pelkää muuten valmistumisensa lykkääntyvän. Tintti kuitenkin kokee tilanteen ällöttäväksi ja poistuu paikalta tapahtuneen jälkeen ahdistuneena.

### **Tapauskuvaus 9.**

17-vuotias Anna on tavannut netissä mukavan nuoren miehen ja he ovat jutelleet netin välityksellä muutaman viikon ajan. Kerran Anna harmittelee miehelle, että hänellä ei ole varaa hankkia uutta puhelinta, jolloin mies ehdottaa, että hän voisi ostaa Annalle sellaisen. Annan pitäisi vain stripata hänelle webkameran edessä. Anna on alkuun järkyttynyt ajatuksesta, mutta juteltuaan erään kaverinsa kanssa ja kuultuaan tämän lähettäneen alastonkuvia korvaukseksi uudesta merkkilaukusta, Anna päättää suostua miehen ehdotukseen.

## TESTAA TIETOSI SEKSITAUDEISTA

Valitkaa yhdessä joko OIKEIN tai VÄÄRIN -vaihtoehto. Vastaukset käydään läpi yhdessä.

1. Seksitauti voi tarttua suojaamattomassa yhdynnässä ja suuseksissä.

OIKEIN

VÄÄRIN

2. Seksitauti aiheuttaa aina oireita.

OIKEIN

VÄÄRIN

3. Seksitautitesteihin voi hakeutua maksuttomasti omaan terveyskeskukseen.

OIKEIN

VÄÄRIN

4. HIV voi tarttua suojaamattomassa yhdynnässä, suudellessa tai veren välityksellä.

OIKEIN

VÄÄRIN

5. Kondylooma oireilee sukupuolielinten alueelle ilmenevinä rakkuloina.

OIKEIN

VÄÄRIN

6. Hoitamattomana klamydia voi aiheuttaa lapsettomuutta.

OIKEIN

VÄÄRIN

7. Kaikki seksitaudit ovat hoidettavissa lääkkein.

OIKEIN

VÄÄRIN

8. Joidenkin seksitautien hoito on maksutonta.

OIKEIN

VÄÄRIN

9. Seksitauti voi oireilla muuallakin kuin sukupuolielinten alueella.

OIKEIN

VÄÄRIN

10. Jos seksikumppani on oireeton, ei hänen tarvitse hakeutua seksitautitesteihin.

OIKEIN

VÄÄRIN



## Ehkäisyvälineet tutuksi

### EHKÄISYVÄLINEISIIN LIITTYVÄT VÄITTÄMÄT

Alla Ehkäisyvälineet tutuksi -osiota varten laaditut väittämät sekä taulukko niiden vastauksista.

1. On yhdistelmäehkäisy menetelmä, eli sisältää kahta hormonia: estrogeenia ja progestiinia.
2. Estää ovulaation eli munasolun irtoamisen ja muuttaa kohdunkaulan liman koostumukseltaan paksuksi, jolloin siittiöiden eteneminen vaikeutuu.
3. Ehkäisyteho alkaa välittömästi
4. Kuukautiset tulevat säännöllisesti ja vuoto sekä kuukautiskivut voivat helpottua.
5. Paikoilleen asettamisessa ei tarvita lääkäreitä.
6. Saattaa lievittää ennen kuukautisia esiintyviä PMS -oireita (rintojen ja vatsan turvotus, mielialan vaihtelu...)
7. Haittavaikutuksia voivat olla päänsärky, pahoinvointi, vuotohäiriöt sekä mielialanvaihtelut.
8. Harvinainen, mutta vakava haittavaikutus on laskimotukoksen eli laskimoveritulpan kehittyminen.
9. Sisältävät vain yhtä hormonia, progestiinia.
10. Myös kuukautisten siirtäminen on mahdollista.
11. Ehkäisyteho voi kestää jopa viisi vuotta.
12. Sopivat myös naisille, jotka eivät voi käyttää estrogeenia sisältäviä valmisteita.
13. Saattaa tehdä kuukautisista runsaammat ja kivuliaammat.
14. Ehkäisee oikein käytettynä seksitautien leviämisen.
15. Voi saada ehkäisy menetelmäksi esimerkiksi täytettyään 30 vuotta tai saatuaan vähintään kolme lasta.

